

Παροράματα τ. 43

Από παραδρομή ο κ. Δ. Κωνσταντός αναφέρεται στη σελ. 68 του τ. 43 ως αρχιτέκτονας, αντί αρχαιολόγος.

ΥΠ.ΠΟ. (Δ/νση Βυζαντινών Αρχαιοτήτων): Υπηρεσία à la carte για παρανομούμετες ιδιοκτήτες;

Για το σπίτι του Μακρυγιάννη στο Άργος έχουν γραφεί πολλά, από τις στήλες αυτές καθώς και στον καθημερινό Τύπο. Το βασικό ερώτημα κατά την υπόθεση αυτή ήταν πότε το κράτος, δέκα χρόνια μετά τον χαρακτηρισμό του κτιρίου ως διατηρητέο (Π.Δ. Ιουλιού-Αυγούστου 1982 του τότε ΥΧΟΠ), οκτώ χρόνια μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (αρ. 298/1984, που απέρριψε την αίτηση ακυρώσεως του ιδιοκτήτη και άνοιξε νέο δρόμο στη νομολογία σε σχέση με κτίρια που «μετατρέπονται» σε ερείπια) και τέσσερα χρόνια μετά το προεδρικό διάταγμα εφαρμογής του ά. 32 παρ. 4 του Οικιστικού Νόμου 1337/83 για επίσκεψη διατηρητέων κτιρίων, όταν διαπιστώσει οι ιδιοκτήτες (υπογράφηκε στις 15-4-88, ΦΕΚ 317 Δ', 28-4-88, για ό,τι αφορά το ΥΠΕΧΩΔΕ: το ΥΠΠΟ αδιαφορεί πλήρως, από το 1983, για την έκδοση του αναλόγου Π.Δ.), πότε το κράτος θα αποφασίζει να προχωρήσει στην αναστήλωση του σπιτιού.

Το 1991 αποφασίστηκε, όπως φαίνεται, από τις υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ να εφαρμοστεί ο νόμος και να γίνει η αναστήλωση. Αμέσως εκδηλώθηκε και η αντίδραση του ιδιοκτήτη, διά του οποίου (υπαλλήλου στην ΚΕΔ), και κατ' αρχήν κινητοποιήθηκε ο τοπικός βουλευτής **Αργολίδας κ. Βασ. Σωτηρόπουλος** (Ν.Δ.), μαιευτήρας το επάγγελμα. Κλασικά, πολύ κλασικά όλα αυτά, θα μας πουν. Εμείς προτιμάμε να τα καταγράψουμε, όπως και να παραθέσουμε παρακάτω ένα έγγραφο, ώστε να καταχωρηθούν στην «Αρχαιολογία» για κάθε μελλοντική χρήση, πειστήρια μιας κατάστασης που όλοι (ή σχεδόν όλοι) εξεισολογούν γενικώς και οριστως, αποφεύγοντας επιμέλειες κάθε συγκεκριμένη λεπτομέρεια.

Ο κ. Βουλευτής, λοιπόν, καταφθάνει στο ΥΠΕΧΩΔΕ και στείλει ουρανό και θάλασσα, εφοδιασμένος με στοιχεία του ιδιοκτήτη. Ο άμοιρος δεν ήθερε ούτε καν την απόφαση του ΣτΕ. Προσγγενεύει ανωμάλως και στο εφηρ γίνεται διακριτικός. Για ποια στοιχεία πρόκειται, όμως; Με γνήσια κουτοπονηρία, έχει σχηματίσει

μικρός φάκελος, κυρίως με δημοσιεύματα δύο εφημερίδων του Άργους. Πρόκειται γι' αυτές που έδωσαν λυσισάλευ μάχη για την κατεδάφιση της πολιτισμικής κληρονομιάς του Άργους, και, ειδικότερα, των Στρατώνων Καποδίστρια. Ο γιος του ιδιοκτήτη είχε κάνει, το 1977-78, τη διπλωματική του στο ΕΜΠ προτείνοντας να κατεδαφιστούν οι Στρατώνες και στην έκτασή τους, όπως και σε όλη την έκταση της παρακείμενης πλατείας, να κτιστεί τοιμεντένιο μεγαθήριο, βαπτισθέν «εμπορικοπνευματικό κέντρο». Δεκάδες αντίτυπα της διπλωματικής στάλθηκαν στο Δήμο, στον Τύπο, σε φορείς, σε ιδιώτες, υποτίθεται με την εύλογη προσημνή η «ιδέα» να γίνει δεκτή, η «λύση» να υιοθετηθεί και η σχετική μελέτη να ανατεθεί. Η αναμονή αποδείχθηκε μάταιη. Όμως, η συμμαχία των «κατεδαφιστών» σφρηπλατήθηκε μέσα στο χρόνο. Αποτέλεσμα: με ερέθισμα του ιδιοκτήτη δημοσιεύονται άρθρα στις δύο εφημερίδες του Άργους, μετά την απόφαση των υπηρεσιών του ΥΠΕΧΩΔΕ. Τα άρθρα φωτιστοποιούνται από τον κ. και περνούν στο φάκελο. Έτσι προωθείται η «ιδέα» ότι η έρμη η κοινή γνώμη (που στο Άργος, όπως και αλλού, παραμένει μαζικά άφωνα) και αμέτοχη θέλει την κατεδάφιση του σπιτιού του Μακρυγιάννη.

Από πολιτικό παράγοντα του ΥΠΕΧΩΔΕ και προ του εμπόδιου της απόφασης του ΣτΕ ριχνεται η ιδέα μιας ισχυρότερης πίεσης, κατ' ατελή μίμηση των «κοινωνικών παραγόντων» εποχής ΠΑΣΟΚ. Και με πρωτοβουλία του δημόργου Άργους κ. **Δημ. Παπανικολάου**, που σε επίμονα διαβήματα του ΥΠΕΧΩΔΕ για καθαρισμό του χώρου αρνείται συστηματικά να αναλάβει την ευθύνη, το θέμα περνάει για συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο, στις 14 Ιουλίου, μαζί με άλλο, πλήρους κατεδάφισης διατηρητέο κτίριο από τον ιδιοκτήτη του (που ζητά... τον αποχαρακτηρισμό του). Παρανομία, παράβαση του ά. 4 του ΓΟΚ, της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας (που σε ανάλογη απόφαση του Δ.Σ., το 1982, αποφαίνεται ασφώς για την αναρμοδιότητα εκείνου), αλλά και του ά. 95 παρ. 5 του Συντάγματος, που επιβάλλει τον σεβασμό των αποφάσεων του ΣτΕ από τη Διοίκηση. Το ζήτημα ανακινείται έγκαιρα από την «Καθημερινή» (δημοσιογράφος **Νίκος Βατοπούλος**), κατά της οποίας εκκρεμεί μίνηση του ιδιοκτήτη του σπιτιού του Μακρυγιάννη για παλαιό της άρθρο υπέρ της νομιμότητας και της αποκατάστασης του κτιρίου. **Σημαντικό:** η μίνηση είχε ορισθεί να εκδοασθεί τον Ιούνιο και αναβλήθηκε για τον Σεπτέμβριο.

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές η κατάσταση είχε ως εξής: το Δημοτικό Συμβούλιο συζήτησε τη δεύτερη περίπτωση και ο δήμαρχος, για να δεικολύνει όσο το δυνατόν νομοφρονέστερα τον ιδιοκτήτη, μετά την αρθρογραφία του Τύπου, πρότεινε να του δοθεί... βεβαίωση ότι το σπίτι που εκκινούσε κατεδάφισε δεν βρίσκεται σε αρχαιολογικό χώρο (που, όμως, είναι ο χαρακτηρισμός ολόκληρου του παλαιού Άργους!). Κατά τα άλλα ο κ. δήμαρχος είναι έμπειρος δικηγόρος και φιλοδοξεί να μπει το Άργος σε κλαίον ΕΟΚικό κατάλογο ιστορικών πόλεων, για να απομαθευθούν επιχορηγήσεις. Η συζήτηση για το σπίτι του Μακρυγιάννη αναβλήθηκε, αφού μοράσθηκε στους συμβούλους ο φάκελος του ιδιοκτήτη, ένα έγγραφο του κ. **Νίκου Ζία**, προϊστάμενου της Δ/νσης Βυζαντινών Χώρων του ΥΠΠΟ, και καθόλου η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Το γεγονός προκάλεσε άμεση αντίδραση κεντρικών περιβαλλοντικών οργανώσεων, όπως της Ελληνικής Εταιρείας (που θα φέρει το θέμα σε γνώση ευρωπαϊκών οργανώσεων), αλλά και τοπικών, όπως της Αργολικής Οικολογικής Εταιρείας, που αποφασίσε να απευθύνει στον κ. Ζία εξωδύμιο διαμαρτυρίας, καλώντας τον να δηλώσει ποιος έκαμε έρευνα από τη Δ/νση του, πού, και γιατί ο ίδιος, ως Διοίκηση, δεν σέβεται την απόφαση του ΣτΕ.

Το έγγραφο Ζία φέρει ημερομηνία 11-2-1992, κατά μία μέρα **μεταγενέστερη της κατάθεσης της μίνησης** κατά της «Καθημερινής», και φαίνεται να απαντά σε αίτηση του ιδιοκτήτη με ημερομηνία 22-11-91. Δηλαδή, ενώπιον του προσδιορισμού δικασίμου φαίνεται να έγινε επίσπευση ενεργειών, ύπερα από τρεις μήνες ειωτής. Το έγγραφο έχει στοιχεία ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β/Φ 30/272/42, παραλήπτη τον ιδιοκτήτη και τη Δ/νση Γ3 του ΥΠΕΧΩΔΕ (ήλιο πριν από το διάβημα Σωτηρόπουλου) και κοινοποίηση προς την Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης, προς την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ναυπλίου, προς την Πολεοδομία Ναυπλίου και προς τον Δήμο Άργους...

Παραθέτουμε όλο το κείμενο του: «ΘΕΜΑ: Οκία ιδ. Ι.Γκρίζηνη στο Άργος (οδ. Γούναρη 15) η φερόμενη ως του Στρατήγυ Μακρυγιάννη. Απαντώντας στην από 22-11-91 αίτηση σας που μας διαβίβασε η 5η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα: Η οκία, ιδιοκτήτρια σας στην οδό Ι. Γούναρη 15 στο Άργος, η οποία φερείται σαν την οκία όπου έζησε ο στρατήγυ Μακρυγιάννης στην περίοδο 1829-1831, δεν είναι κτηρμυκή ως ιστορικό διατηρητέο μνη-

μείο από την Υψηρασία μας. Επίσης ύστερα από έρευνα που διενήργησε η Υψηρασία μας, τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν είναι ανεπαρκή για την ταύτιση του κτιρίου ως του στρατηγού Μακρυγιάννη και επομένως για την κήρυξη αυτού. Από τη μελέτη των απομνημονευμάτων και οι χειρόγραφοι εγγραφών του στρατηγού Μακρυγιάννη στα ΓΑΚ, από την ανάλυση του κατοπισιατικού σχεδίου της πόλης (του 1831) και από προφορικές μαρτυρίες (ιστοριοδίφης Τάσος Τσακίπουλας) δεν προκύπτει με απόλυτη ασφάλεια η ακριβής θέση της οικίας του στρατηγού, η οποία πρέπει να βρίσκεται κάπου περμετρικά του ναού του Αγ. Ιωάννη Προδρόμου. Ήδη όμως ο στρατηγός Μακρυγιάννης αναφέρει ότι η οικία αυτή κτίστηκε από τον Καλλέργη στη διάρκεια εμφύλιας διαμάχης στο Άργος (άνοιξη 1832).

Το υπάρχουν σπίτι, εκτός των άλλων αποτελεί εύλογη μορφή οικοδομημάτων της εποχής εκείνης, οικοδομημένο με πλῆθρες, χωρίς ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία και σε κατάσταση ετοιμορροπίας».

Η μόνη «πρωτοτυπία» του εγγράφου είναι οι πέντε τελευταίες σειρές.

Κατά τα λοιπά, **αποτελεί σχεδόν φωτογραφική αναπαραγωγή της «επιγραφολογίας» του ιδιοκτήτη**, όπως έχει διατυπωθεί από το 1982. Εξ όνυχου τον λέοντα: ο ιδιοκτήτης και ο κ. Ζίας αναφέρουν ότι η οικία του Μακρυγιάννη κάηκε. Πέρα από όλα όσα δεν πήρε υπόψη του ο κ. Ζίας, ο ίδιος ο Μακρυγιάννης γράφει στα Απομνημονευμάτα του: «Όμως ο Καλλέργης εις τ' Άργος και οι συντροφοί του δεν μ' άφησαν ούτε στάχτη εις το σπῖτι μου». **Αυτό, κατά τον ιδιοκτήτη, ουσανούτος του κ. Ζία, ο οποίος ακολουθείς γνωμοδοτεί προς αυτόν**, σημαίνει ότι ... έβγαλαν φωτιά και έκαιγαν το σπῖτι του Μακρυγιάννη! Βρισκόμαστε εμπρός σε αλληλοτροφοδοτούμενη σειρά επιχειρηματολογούντων ανθρώπων και υπηρεσιών, με στόχο την εξασφάλιση διατηρητέας οικίας, τη στιγμή που το κράτος αποφασίζει να εγκαθίστα το νόμο, και σε εκκεμοδικία ποινικής διεφες εμπειρίας, με προφανή στόχο να ενισχυθεί η σαφέστατα αδύναμη θέση του μνηστή. Πέρα από αυτό, τίθεται σειρά ερωτημάτων:

1. Σε ποιον υπάλληλο εμπιστευθήκε τη δῆθεν έρευνα ο κ. Ζίας;
2. Πού, πώς, πότε έκαμε εκείνος την «έρευνα»;
3. Πώς και γιατί αγνοήθηκε η προεργασία του ΥΠΕΧΩΔΕ και η απόφαση του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της χώρας μας;
4. Ποιοι πιέστηκαν και από ποιους;

5. Προς το περιοριστικό όφελος ποιου τέλους, εκ των πραγμάτων, η όλη διαδικασία;

6. Ποια η ακριβής επιστημονική ιδιότητα του υπαλλήλου, και ποια η επιστημονική πρόθεση του κ. Ζία; Επιτρέπεται έμπειρος επιστήμονας να διατυπώνει, σε επίσημο κρατικό έγγραφο, τις πέντε τελευταίες σειρές, μετά από πολυετείς επεξεργασίες σε παρόμοια θέματα; Επιτρέπεται να αγνοείται η σύγχρονη επιστημονική αντίληψη για την ετοιμορροπία και η νομολογία για το θέμα αυτό; Σημειώνουμε ότι, όπως αναφέρεται σε άρθρο μας στο δεύτερο τεύχος της «Αρχαιολογίας» (αφιέρωμα στο Άργος, άρθρο για την κατεδάφιση του σπιτιού του Γ. Τσώκη), ο κ. Ζίας — και είμαι, πλέον, αναγκασμένος να τον κατονομάσω, γιατί υπερόπασε — έκαμε, το 1980, ανάλογη γνωμοδότηση και διευκολύνθηκε και εκείνο η κατεδάφιση. Προσπαθώ να πειστώ σε συγκυρία αδεξιότητων. Όμως, εκ των πραγμάτων, μία διαπίστωση διαμορφώνεται, δηλαδή ότι η Δ/νση Βυζ, Χώρων έδρασε ως υπέρτατα à la carte για παρανομιούντα ιδιοκτήτη.

Βασίλης Κ. Δωροβίνης (21-7-92)

Ευχάριστα νέα

Στο Λονδίνο ιδρύθηκε το FOI (Friends of the Ionian) (= Φίλοι των Ιονίων Νήσων), 21A Stanbridge Rd, Putney London SW 15 1DX, τηλ. (081) 780-0420, με σκοπό να σωθούν τα νησιά του Ιονίου. Ας τους βοηθήσουμε λοιπόν.

Μινωικός πολιτισμός και Αίγυπτος

Πρόσφατα (1991) ο Αυστριακός αρχαιολόγος καθ. Manfr. Bietak αποκάλυψε, σε αρχαία πόλη (Αβδάρια) της Κάτω Αιγύπτου, τοιχογραφίες που μοιάζουν εκπληκτικά με εκείνες των Μινωικών ανακτόρων της Κρήτης. Έτσι τίθεται το ερώτημα: «ποιες ήσαν οι σχέσεις των Κρητών και ποια η επιρροή τους στους λαούς της Ανατ. Μεσογείου; Ποια η σχέση του λαού των Υζών με τον Κυκλαδικό πολιτισμό (Σαντορίνη)», κ.ά. Περιμένουμε λοιπόν αποτελέσματα των μελετών της ομάδας του Αυστρ. Αρχ. Ιωστίτ. του Καίρου.

Κυρώθηκε η Σύμβαση της Γρανάδας

Στο τεύχος Ιουνίου της «Α» δημοσιεύθηκε, ετεροχρονισμένα, λόγω «συμπιέσης» των σχολίων στα προηγούμενα

τεύχη, άρθρο μου για το ΥΠ.ΠΟ. Έτσι, η σύμβαση της Γρανάδας για την αρχιτεκτονική κληρονομιά (1985) εμφανιζόταν να μην έχει κυρωθεί ακόμα. Τελικά, μετά τη λυσσαλέα επιμονή μιας δράκας ανθρώπων, κυρώθηκε και δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α', αρ. 61, 13-4-92 (νόμος 2039 της 9-4-92). Και το ερώτημα είναι: αλήθεια, τι φόβος επί εἴς χρόνια τους διαφόρους Υ.Π.Ο. και ΥΠ.Ε... και δεν την προουδαιόνα για κύρωση;... Πάλι καλά, πάντως, αφού γ.π. η διεθνής σύμβαση του 1973 για το εμπόριο ζώνων της άγριας πανίδας και χλωρίδας κυρώθηκε κι αυτή μέσα στο 1992, προφανώς με το φόβο όχι των Ιουδαίων, αλλά της διεθνούς συνδιάσκεψης στο Ρίο...

Βασίλης Κ. Δωροβίνης (30-7-92)

Ελληνικό Μουσείο βραβεύεται

Το Μουσείο Κρητικής Εθνολογίας που εδρεύει στους Βάιρους Ηρακλείου Κρήτης προκρίθηκε στα 6 πρώτα μεταξύ 42 υποψηφίων μουσείων που βρίσκονται σε χώρες της Ευρώπης. Τα βραβεία και οι έπαινοι θα απονεμηθούν στις 10 Οκτωβρίου στο Λένιντε της Ολλανδίας από τον διεθνή οργανισμό «Ευρωπαϊκό βραβείο για το Μουσείο της χρονιάς», που τελεί υπό τον αἶγδα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Από τον ίδιο οργανισμό στο παρελθόν η χώρα μας έχει αποσπάσει βραβεία ή έπαινο τρεις φορές: 1. Πρώτο βραβείο στο Λαογραφικό Μουσείο Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, που εδρεύει στο Ναύπλιο. 2. Έπαινο στο Λαογραφικό Μουσείο Σαρακατσάνων Σερρών. 3. Έπαινο στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης που εκθέτει στην Αθήνα.

Νέα της Θήρας

Με τον τίτλο «Thera News» κυκλοφόρησε το πρώτο «φύλλο» του Ιδρυμάτων Θήρας. Το έντυπο αυτό θα κυκλοφορεί όποτε υπάρχουν αρκετές πληροφορίες που μπορεί να ενδιαφέρουν γενικότα, αρχαιολόγους και αρχαιόφιλους. Το πρώτο αυτό έντυπο είναι αφιερωμένο στο βιβλίο που θα κυκλοφορήσει (τον Αύγουστο του 1993) με όλες τις τοιχογραφίες της Σαντορίνης (Εθν. Αρχ. Μουσείου - Αποθήκης - Σαντορίνης). Οι φωτογραφίες οφείλονται σε διακεκριμένους καλλιτέχνες, οι οποίοι δούλεψαν ειδικά για τον τόμο αυτόν, και το κείμενο (ανάλυση τεχνικής, τεχνολογία, επιρροές, χρονολόγηση, λεπτομερής περιγραφή) είναι του καθηγητή κ. Χρ. Ντούμα. Πληροφορ. The Thera Foundation, 105-1090 Bishopsgate, London EC 2M 3UQ, Αγγλία.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ε' Συμπόσιο Ιστορίας και Τέχνης στη Μονεμβασία

Για πέμπτη συνεχή χρονιά και με συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ειδικών οργανώθηκε στην αίθουσα του παλιού σχολείου στο Κάστρο της Μονεμβασίας (κτίριο «Αγ. Νικολάου του Λικνιώσιου») κύκλος ανακινώσεων και συζητήσεων, με αντικείμενο, αυτή τη φορά, τις πόλεις της βυζαντινής Πελοποννήσου. Αν έλειψαν κάποιοι επιφανείς ειδικοί, όπως ο Σύριλ Μάνγκο (διεβαστική και ανακινώσιμη του), το γενικό επίπεδο κριτικής υψηλό και δεν έλειπαν οι πράγματι πρωτότυπες συμβολές, στις είκοσι πέντε, τελικά, ανακινώσεις.

Ακόμα, βέβαια, βρισκόμαστε στην ανήχηση του εδάφους της βυζαντινής εποχής στην Πελοπόννησο, και λίγοι ταμούν μεγάλες συνθέσεις, αναλαμβάνοντας τους σχετικούς κινδύνους (όπως λ.χ. ο Μάνγκο, Σ. Σπέντζας και Π. Τζερμιάς).

Το Συμπόσιο συνοδεύθηκε από μουσικές εκδηλώσεις, στην πλατεία της Χρυσοφισσίας, ενώ τούτη τη φορά δεν έλειπε και κατά Σέρλοκ Χολμς περίπτωση η κ. GILLIAN INCE, Αγγλίδα ερευνητρια που θα παρουσιάσει τη διατριβή της στη χώρα της, καταγγέλλθηκε υπεύθυνα για λογοκλοπή και ιδιοποίηση στοιχείων κοινής έρευνας. Η καταγγελλιά στρίβεται τόσο από το ίδιο το BRITISH COUNCIL της Αθήνας όσο και από τον κ. TOMLINSON, επικεφαλής του Βρετανικού Συμβουλίου στην Αγγλία. Η καταγγελλείσα απάντησε, χαρακτηρισρίζοντας τον καταγγελλόμενο «THIS INDIVIDUAL» και «IDIOT». Βέβαια, το Συμπόσιο δεν ήταν εισαγγελική Αρχή, ούτε καν WATSON. Όμως, αντί των δύο ερωτήσεων, έστει με παιδαγωγική πρόθεση (SHERLOCK), που της τέθηκαν, να μπορούσε βρετανικά να της υποδείξει να εγκαταλείψει την αίθουσα, ει δυνατόν με κατεύθυνση το Πορτέλλο, φινταζώσατε ανάλογη περίπτωση, με Έλληνα «δράστη», στην Αλβίνα; Επιμένουμε σε όλα αυτά, διότι παρόμοιες περιπτώσεις λογοκλοπιών και ιδιοποιήσεων αυτώνονται και πληθύνονται, οπότε καλόν είναι να βρίσκεται έτοιμη η σχετική «μέθοδος» αντιμετώπισης τους.

Στην αίθουσα Λικνιώσιου ανεπαρκώς ήταν η μικροφωνική εγκατάσταση, αλλά αρκόσ αποτελεσματικά οι τέσσερις ανεμιτήρες. Ξανάγινε λόγος για αποκατά-

σταση και σύγχρονο εξοπλισμό το κτίριο. Με την αντίληψη που επικρατεί στην Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης, θεωρούμε σίγουρο ότι ο λόγος θα γίνει πράξη, όταν όλοι οι συμμετέχοντες στο Συμπόσιο θα έχουν κηδευθεί και ταφεί, με τους αμέσους απογόνους τους, στη Μονεμβασία ή αλλού.

Βασίλειο Κ. Δωροβιτην

Στεμνίτσα

Το Λαογραφικό Μουσείο Στεμνίτσας, με την ευκαιρία του εορτασμού της διεθνούς ημέρας των μουσείων, οργανώσε Συμπόσιο με θέμα: «Στεμνίτσα: Ιστορία-Κοινωνία-Τέχνες» (15-16/5/1992), στη Στεμνίτσα Αρκαδίας.

Στόχος του Συμποσίου είναι η ενημέρωση των εκπαιδευτικών του Νομού Αρκαδίας για την ιστορία, την κοινωνία και την πολιτισμική παράδοση της περιοχής καθώς και η γνωριμία με το τοπικό Λαογραφικό Μουσείο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προοπτική μιας εποικοδομητικής συνεργασίας μεταξύ του Μουσείου και των εκπαιδευτικών, με προτάσεις για τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων και με απώτερο σκοπό τη θεσμοθέτηση του Συμποσίου και την ουσιαστική συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Το Συμπόσιο — τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και οργανώθηκε με τη συνεργασία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Ελληνικού Τμήματος του ICOM (Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων) — πραγματοποιήθηκε στις αίθουσες της Σχολής Αργυροχρυσοσχίας της Στεμνίτσας.

12ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης

Στις 15-17/5/92 πραγματοποιήθηκε το Συμπόσιο της ΧΑΕ με κύριο θέμα: «Κυριαρχές τάσεις στην Τέχνη και την Αρχιτεκτονική του 17ου και 18ου αιώνα». Παρόλληλα παρουσιάστηκαν και άλλες εισηγήσεις με διάφορα θέματα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής και τέχνης.

Συγχρόνως κυκλοφόρησε το πρόγραμμα και οι περιλήψεις των ανακινώσεων.

Στο Λαύριο

Πολιτιστικό πρόγραμμα για τη σωτηρία των μνημείων της πόλης του Λαυρίου οργανώθηκε από τις 21/8 έως τις

5/9/92. Χάρη στην ακούραστη επιμονή του Δημάρχου Λαυρίου, ο μοναδικός αυτός «βιομηχανικός αρχαιολογικός χώρος» μένει ζωντανός. Παρουσιάζοντας διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, μας θυμίζει το χρέος μας απέναντι στο πρόσφατο παρελθόν του τόπου μας, χωρίς να ξεχνάμε και το Αρχαίο Θέατρο του Θορικού, για το οποίο, ενώ έχει βρεθεί δωρητική του ποσού που χρειάζεται για την αρχή της αποκατάστασής του, καθυστερεί η άδεια του Υπ. Πολιτισμού.

Α' Πανελλήνιο Σηπαιολογικό Συνεδρίο

«ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΗΠΗΛΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» είναι ο τίτλος του Πανελληνίου Σηπαιολογικού Συνεδρίου που διοργανώνει η Εφορεία Πλαιοανθρωπολογίας-Σηπαιολογίας και που θα διεξαχθεί στις 26-28 Νοεμβρίου 1992 στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως (κτίριο WEILER), οδός Μακρυγιάννη 2, Αθήνα. Σκοπός του συνεδρίου είναι η έρευνα, προστασία και δυνατότητα αξιοποίησης των σηπαιών και επίδωξη του η καθιέρωση Πανελληνίου Σηπαιολογικού Συνεδρίου ανά τριετία.

Οι θεματικοί κύκλοι του Συνεδρίου είναι: Α. Ανθρωπολογία. Β. Αρχαιολογία. Γ. Αρχαιομετρία. Δ. Βιολογία. Ε. Γεωλογία. ΣΤ. Εξερρευτική. Ζ. Τεχνικές μελέτες (αποτυπώσεις, φωτογραφίες κ.λπ.). Ζ. Τεχνικές επεμβάσεων σε στήλαι (στοργυλλό τραπέζι). Η. Προστασία-αξιοποίηση σηπαιών (στοργυλλό τραπέζι).

Τελευταία προθεσμία υποβολής τίτλου ανακοίνωσης, καθώς και περιλήψης της (250 λέξεις), ορίζεται η 30η Οκτωβρίου 1992. Διάρκεια ανακοίνωσης 15 λεπτά. Τα Πρακτικά του συνεδρίου (ανακινώσεις, «πότερες») θα δημοσιευθούν σε ειδικό τόμο.

Για έσοδα συμμετοχής ορίζεται το ποσό των 3.000 δραχ. και για τους φοιτητές το ποσό των 1.500 δραχ. Πληροφορίες: 1. Β. Μασούρα, 92.25.709 - 92.24.339. 2. Λ. Κορμαζοπούλου, 92.25.709 - 92.24.339. 3. Μ. Τζόκα, 92.25.709 - 92.24.339.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Μουσική εκδήλωση

Υπό τη διεύθυνση της Annie Bélis (βλ. Αρχ., τ. 14, σελ. 8-15), «αρχαιολόγος της μουσικής» και τ. μέλος της ΓΑΣ, θα

αρχαιολογία

πραγματοποιηθεί βραδιά αρχαίας ελληνικής μουσικής στις 19 Σεπτ. 1992 στο αρχαίο θέατρο των Δελφών. Στο πρόγραμμα είναι δύο ύμνοι στον Απόλλωνα, χαραγμένοι πάνω στο θησαυρό των Αθηνών (128 π.Χ.), καθώς και άλλοι ύμνοι, ο επίταξος του Ζεκιλου, δύο κομμάτια του Ευριπίδη κ.ά.

Δελφοί, στις πηγές του Απόλλωνα. Ένας αιώνας γαλλικών αρχαιολογικών ερευνών

18 Σεπτεμβρίου με 27 Δεκεμβρίου 1992 θα ανοίξει, στο Μουσείο Μπενάκη, έκθεση που θα εικονογραφεί τα 100 χρόνια της Γαλλικής αρχαιολογικής έρευνας στους Δελφούς. Δεν ξεχνάμε βέβαια και τους ταξιδιώτες του 15ου και τους μορφωμένους επισκέπτες του χώρου, του 18ου και 19ου αιώνων. Ο επισκέπτης θα έχει, επίσης, την ευκαιρία να δει μακέτες, αεροφωτογραφίες κ.λπ., ενώ ένας σύγχρονος εξοπλισμός με βίντεο και ηλ. υπολογιστές θα του δώσουν τη δυνατότητα να καταλάβει και να «παίξει» με τα θέματα της αναστήλωσης και των χρησμών της Πυθίας. Η ίδια αυτή έκθεση θα λειτουργήσει στο Παρίσι (Chapelle de la Sorbonne) από τις 20 Μαρτίου ως τις 30 Απριλίου 1993.

Οι Έλληνες στη Μαύρη θάλασσα Από την Εποχή του Χαλκού ως τις αρχές του εικοστού αιώνα

Μια μεγάλη έκθεση κι ένα πολύτιμο πρόγραμμα εκδηλώσεων που οργάνωσε η πολιτιστική εταιρεία «ΓΙΑΝΟΡΑΜΑ» θα παρουσιαστεί: στη Θεσσαλονίκη, «ΔΗΜΗΤΡΙΑ ΚΖ», Ο.Λ.Θ. 11/10-8/11, και στην Κομοτηνή, εκθεσιακό χώρο, Βλ. ΠΤ. 22/11-6/12.

Για να μπορούσε ο επισκέπτης να κατανοήσει τον γεωγραφικό χώρο και να βιώσει τον ιστορικό χρόνο, έτσι όπως μια εποχή διαδέχεται, δίχως διακοπή, την προηγούμενη, ο χώρος της έκθεσης έχει διαμορφωθεί ανάλογα. Στο δάπεδο έχει σχεδιαστεί ο χάρτης υπό κλίμακα. Η εισόδος αντιστοιχεί με την εισοδού από το Αγίο στην Προποντίδα: ο επισκέπτης μπαίνει στην έκθεση από τα στενά του Ελληνιστονίου. Τα μεγάλα παλάτια ακολουθούν τις ακτές: δεξιά η Μικρασία, αριστερά η Θράκη και το αρχαίο Βυζάντιο-Κωνσταντινούπολη. Τα πανό αφήνουν ένα μικρό πέρασμα, το στενό του Βοσπόρου, και ανοίγουν ξανά κατά μήκος των ακτών του Ευξένου Πόντου.

Η όψη των πανό που βλέπει προς τα μέ-

σα καλύπτει με φωτογραφικό και άλλο υλικό την Αρχαιότητα και τα Πρωτοχριστιανικά χρόνια. Η πίσω πλευρά των πανό καλύπτει τη Βυζαντινή εποχή και τη Νεότερη.

Στο δάπεδο είναι σχεδιασμένα και τα μεγάλα ποτάμια. Ακολουθώντας τα ο επισκέπτης εγκαταλείπει τα παράλια και φτάνει στην ενδοχώρα.

Με τον τρόπο αυτό η έκθεση λειτουργεί πολλαπλά και επιτελεί σημαντικό εκπαιδευτικό έργο, που απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες.

Η έκθεση στη Θεσσαλονίκη θα λειτουργήσει από την Κυριακή 11 Οκτωβρίου ως και την Κυριακή 8 Νοεμβρίου, στον Οργανισμό Αιμένο Θεσσαλονίκης. Καθημερινές 10 με 2 και 5 με 8.30. Σάββατα 10.30 με 2.30 και 6 με 8.30. Κυριακές 10.30 με 2.30.

Ειδικά για το τριήμερο 26-28/10 η έκθεση θα είναι ανοιχτή 11 με 2.30 και 6 με 8.30.

Στη διάρκεια των 29 αυτών ημερών θα ενεργηθούν οργανωμένες ομάδες (μετά από τηλεφωνική συνεννόηση): τις καθημερινές, το πρωί και το απόγευμα, γυναικεία και λυκεία, τα απογεύματα και τα Σαββατοκύριακα σύλλογοι, σωματεία, δήμοι και κοινότητες και ομάδες φοιτητών.

Για τα παιδιά των 6 μέχρι 10 χρονών θα υπάρχει ειδικό πρόγραμμα: «Παιζοντας με την ευξεινονιστική μυθολογία», κάθε Σάββατο και Κυριακή (διάρκεια 50') στις 10.45 με 11.35, στις 12.15 με 1.05, Σάββατο απόγευμα 6-6.50 και στο γιορταστικό τριήμερο. Έναρξη το Σάββατο 17/10. Απαραίτητη η τηλεφωνική κράτηση θέσης: τηλ. 031-593.166.

Στη Δημ. Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης

Εξαιρετικού ενδιαφέροντος και πολύμορφου χαρακτήρα είναι οι τρεις εκθέσεις, με τις οποίες η Δημ. Πινακοθήκη θα λάβει μέρος στα φετινά ΔΗΜΗΤΡΙΑ ΚΖ.

Συγκεκριμένα, κατά το χρονικό διάστημα 12 Οκτωβρίου έως 5 Νοεμβρίου, θα πραγματοποιηθεί στους χώρους της Έκθεσης Πολιτών Χωρών και Χαρακτηρίων που αφορούν τη Μακεδονία. Πρόκειται για πολύτιμο συλλεκτικό υλικό, χάρτες και γκραβούρες — χρονολογούμενο από τον 15ο έως τον 18ο αιώνα —, μέσα από το οποίο αποδεικνύεται όχι απλώς η ελληνικότητα της Μακεδονίας αλλά η γνώση αυτού του γεγονότος που είχαν διάστημα χαρτογράφοι και γεωγράφοι, οι οποίοι με πλούσιο ιστορικο-αρχαιολογικό υπομνηματισμό παρουσιάζουν τη Μακεδονία στις πραγματικές

από κάθε άποψη διαστάσεις της, διασφηνίζοντας την ενότητα της με τον ελληνικό χώρο και την ιστορική της συνέχεια. Το υλικό αυτό ετέθη στη διάθεση της Δημ. Πινακοθήκης από συλλεκτήρες σπάνιας ευαισθησίας και ειδικών γνώσεων επί θεμάτων χαρτογράφησης. Για τη σημαντική από εθνικής πλευράς έκθεση θα εκπαιδωθεί λεύκιμα, FOLIO, με επιλεγμένους χάρτες και γκραβούρες, αφίσες και κάρτες. Κατά το χρονικό διάστημα 19 Οκτωβρίου έως 19 Νοεμβρίου, στη Πινακοθήκη, σε συνεργασία με την Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η Δημ. Πινακοθήκη θα οργανώσει Έκθεση της Συλλογής της των Μεταβυζαντινών Εικόνων καθώς και της σπουδαιότερης εργασίας συντήρησης που έχει γίνει επί αυτών. Το σύνολο των συντηρημένων και μελετημένων από ειδικούς εκόνων παρουσιάζεται για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη, και αποτελεί μνημειακή εργασία, και αποτελεί μνημειακή εργασία, από την οποία έχουν προκύψει σημαντικότερα ευρήματα, όπως η αποκάλυψη και αποκάλυξη στρώματος Παλαιολόγειας εικόνης (14ου αιώνα) της εικόνας της Βρεφοκρατούσας.

Αρχιτεκτονική Κληρονομιά

Η επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού, το Κέντρο Μελετών Ακρόπολης και το Σωματείο Τεχνικών Επισημών του ΥΠΠΟ, διοργανώνει έκθεση με θέματα: «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ» και «ΒΡΑΒΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΙΕΣ VAN DER ROELEN AKROPOLIS-1990». (Κέντρο Μελετών Ακρόπολης 5-26/6/92).

Στις 5/6/92, με πρωτοβουλία του Σωματείου Τεχνικών Επισημών του ΥΠΠΟ, διοργανώθηκε επίσης Ημερίδα, κατά την οποία οι Έλληνες αρχιτέκτονες-μελετητές των 5 Ελληνικών παραδειγμάτων προστασίας της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, που έλαβαν χρηματική υποστήριξη από την «Πολιτιστική Δράση» της Γενικής Διεύθυνσης Χ (Οπτικοακουστικής, Πληροφορικής, Επικοινωνίας και Πολιτιστικών θεμάτων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά το έτος 1991, παρουσιάσαν τις μελέτες και τα έργα τους. Παράλληλα, προβλήθηκε σχετική βιντεοταινία παραγωγής της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το πρώτο μέρος της έκθεσης, με θέμα: «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΡΧΙ-

ΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ», περιλάμβανε την παρουσίαση των 37 πειραματικών σχεδίων (pilot projects) παραδειγμάτων προστασίας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, και, συγκεκριμένα, μνημείων και χώρων γεωργικών, βιοτεχνικών, βιομηχανικών και άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων των 12 χωρών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μεταξύ των οποίων και 5 ελληνικών, που έλαβαν οικονομική επιχορήγηση από την «Πολιτιστική Δράση» της Γενικής Διεύθυνσης Χ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά το έτος 1991.

Το δεύτερο μέρος της Έκθεσης, με θέμα «ΒΡΑΒΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ MIES VAN DER ROHE PAVILLON - 1990», περιλάμβανε την παρουσίαση του πρώτου βραβείου και των 22 αρχιτεκτονικών έργων, που επιλέγησαν μεταξύ των 90 συνολικά προτάσεων που υποβλήθηκαν.

BIBΛΙΑ

Δελφοί, Αναζητώντας το χαμένο Ιερό

Συλλογική εργασία

Εκδ. Β. Γιαννίκος - Β. Καλδής, Αθήνα 1992

Μία έκδοση 300 σελίδων με 220 σχέδια και φωτογραφίες, που τυπώθηκε για να τιμησει τα 100 χρόνια της ανασκαφής στους Δελφούς από τη Γαλλική Σχολή. Γράφουν Γάλλοι και Έλληνες αρχαιολόγοι. Μερικά από τα θέματα:

Περιηγητές και ανασκαφές πριν από το 1892. Πρώτο ελληνικό ενδιαφέρον και οι Έλληνες αρχαιολόγοι. Η περιπέτεια της σύμβασης: α) Από γαλλικής πλευράς, β) Από ελληνικής πλευράς. Το ημερολόγιο της Μεγάλης Ανασκαφής. Αναμνησίες σύγχρονων και μεταγενέστερων. Ένας άλλος ένας εργασίον. Απολογοισμός σε όλοως τους τομείς της έρευνας.

(Εκδ. Β. ΠΑΝΝΙΚΟΣ - Β. ΚΑΛΔΗΣ, Κιάφρας 11, Τηλ.: 36.25.440, Fax: 36.18.182.

Vom Pentelion zum Parthenon M. Κορρές

Εκδ. Glyptothek, München 1992

Στη Γλυπτοθήκη του Μονάχου έγινε έκθεση με σχέδια της Ακρόπολης του αρχιτέκτονα Μανώλη Κορρές, τον οποίο όλοι γνωρίζουμε από τις αποκαταστάσεις-συμπληρώσεις του Παρθενώνα. Συγχρόνως με την έκθεση κυκλοφόρησε και βιβλίο με τα σχέδια του Μ.Κ., στο

οποίο περιγράφεται η πορεία του μαρμάρου από το πεντελικό λατομείο για να καταλήξει ως κιονόκρανο στον Παρθενώνα. Μικρά επεξηγηματικά κείμενα και θαυμάσιες αναπαραστάσεις. Σε λίγο θα κυκλοφορήσει και στα ελληνικά.

Μνημειακή τοπογραφία της Αρχαίας Αθήνας Αντώνης Μαστραπάς Εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1992

Θαυμάσιος οδηγός για να γνωρίσουμε τα μνημεία, τη λειτουργία τους καθώς και την ιστορία τους σε μια πόλη που τείνει να γίνει απρόσωπη, σε μια πόλη που η ιστορία και τα μνημεία της ξεχνιούνται, καταστρέφονται, γίνονται περιθωριακά.

Risk and Survival in Ancient Greece. Reconstructing the Rural Domestic Economy Thomas W. Gallant

Εκδ. Oxford pol., Λονδίνο 1991

Στη μελέτη αυτή βρίσκει ο αναγνώστης στοιχεία μοναδικά, χάρη στις έρευνες του T.W.G., ο οποίος με την εθνο-αρχαιολογική έρευνα του κατορθώνει να τεκμηριώσει ικανοποιητικά τη θεωρία του περί κύκλου ζωής των αρχαίων αγροτικών νοικοκυριών.

Η προϊστορία στο χώρο του νομού Πέλλας

Δήμητρα Κοκκινίδου Έδεσσα 1991*

Στο βιβλίο αυτό η Δ.Κ. εξετάζει την κατοίκηση και το φυσικό περιβάλλον στην νεολιθική και την εποχή του χαλκού στο νομό Πέλλας. Η μελέτη όμως συντάχθηκε στο πλαίσιο ευρύτερης έρευνας που αφορά την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία. «Συνδέοντας τη Μεσόγειο με τα βόρεια Βαλκάνια και από εκεί με την Κεντρική Ευρώπη, η Μακεδονία μπορεί να ερμηνεύσει τους προϊστορικούς τους στοιχεία, που θα συμβάλουν στην επισημάνση και διασαφήνση των πολιτισμικών επιδράσεων που ασκήθηκαν από και προς το βορειοελλαδικό χώρο κατά τη διάρκεια της προϊστορίας...». Πρόκειται για πρωτότυπη, καλοστημένη μελέτη που προχωρεί πέρα από τα γνωστά περιορισμένα όρια των αρχαιολογικών εκδόσεων. Ο προϊστορικός πολιτισμός εξετάζεται μέσα στα σωστά του πλαίσια (φυσικό περιβάλλον, κοινωνικοοικονομική οργάνωση, είδος και κατανομή κεραμικής).

Η ανθρώπινη και οι ζωικές μορφές στην προϊστορική κερραμική των Κυκλάδων Αντώνης Μαστραπάς Εκδ. Εθν. Καποδιστριακό Παν/μιο, Φιλοσοφική Σχολή, Αθήνα 1991

Πρόκειται για εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εργασία, στην οποία παρουσιάζονται και εξετάζονται παραστάσεις ζωικών μορφών, που οδηγούν αν όχι στην ολοκληρωμένη εικόνα της ζωής στο προϊστορικό Αιγαίο, τουλάχιστον σε ορισμένα συμπεράσματα, και ερμηνεύουν συγχρόνως άγνωστες πιυχές δραστηριότητας των Κυκλαδίων.

Δυστυχώς το καλό κείμενο δεν συνοδεύεται από εξίσου καλή εικονογράφηση. Οι εικόνες είναι καλοδιαλεγμένες, η εκτύπωσή τους όμως απέχει πολύ από το να είναι έστω και απλά καλή. Είναι πραγματικά κρίμα που έκδοση πανεπιστημιακή τέτοιας ποιότητας κειμένου χυλαίνει τόσο στο τεχνικό της μέρος.

Γραμμική Β' και συγγενικές γραφές

John Chadwick

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1992

Κυκλοφόρησε και στα ελληνικά το έργο του κορυφαίου Άγγλου μελετητή, που εξιστορεί τα στάδια αποκρυπτογράφησης, ερμηνείας και μελέτης της Γραμμικής Β' γραφής, της πρώιμης μορφής της ελληνικής γλώσσας.

Ο J. Ch. μαζί με τον M. Ventris μελέτησαν την Γραμμική Β' γραφή και είναι οι πρώτοι που «διάβασαν» τις πινακίδες επάνω στις οποίες εκρατούν οι λογαριασμοί των μυκηναϊκών παλατιών. Στο ίδιο βιβλίο γίνεται αναφορά και στη Γραμμική Α' γραφή —προδρομική της Β'— καθώς και στην κυπριακή γραφή (Α' Άγγλική έκδ. 1958).

«Ιερώνυμο Απομνημονεύματα»

Κλήτου Χατζηθεόκλητου Εκδ. Εστίας, Αθήνα 1992

Ανατυπώθηκε, γιατί είχε εξαντληθεί, το έργο του Κλήτου Χατζηθεόκλητου, του της Θεσσαλονίκης, που μας είχε αποσχολήσει και από τις στήλες αυτές.

Στην ανατύπωση έχει προστεθεί άκριως ενδιαφέρων «Απόλογος», στο τέλος του βιβλίου, με θέμα εντελώς επίκαιρο, δηλαδή στην προέλευση του ονόματος «Μακεδονία» και «Μακεδόνες». Ο συγγραφέας έχει ανατρέξει εξαντλητικά στις αρχαίες πηγές και συντάξεσ αυτό το παράρτημα για να απαντήσει στις

επιθέσεις που δέχθηκε με την πρώτη εμφάνιση του έργου του, επειδή χρησιμοποίησε διακριτά τους όρους «Έλληνες» και «Μακεδόνες». Οι επιθέσεις κατέδειξαν, αν κι αυτό χρειαζόταν, την ταραχή εν κρανίοις, η οποία εντάθηκε τον τελευταίο καιρό σε πολλά κρανία. Τύφωση και επιθέσεις περί των ονομάτων, από το ένα μέρος, αλλά ταυτόχρονα πλήρης ανικανότητα προστασίας της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, με την οποία ουδείς ασχολείται.

Βασίλης Κ. Δωροβίνη

«Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική»

Εκδ. Μέλισσα, Αθήνα

Σε ειδική εκδήλωση, παρουσιάστηκε από τον εκδότη κ. Ραγιά κι τους συνεργάτες του ο 8ος τόμος της ομώνυμης σειράς, που δεν καλύπτει μεν τα πάντα και το σύνολο της Ελλάδας, όμως ανοίξε ένα δρόμο για τη συστηματική προσέγγιση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, με τρόπο επιστημονικό αλλά και βατό για το πλατύ κοινό.

Οι επιμέρους μελέτες του κάθε τόμου κυκλοφορούν αυτόνομα, αλλά και σε αγγλική γλώσσα. Οι τόμοι Ι και II κυκλοφορούν και στα γερμανικά. Θυμίζουμε ότι από τον ίδιο εκδοτικό οίκο («Μέλισσα») έχει εκδοθεί το έργο του Φοίβου Αναγιαννάκη για τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα όπως και τρία πρώτα έργα της σειράς για τη βυζαντινή τέχνη στην Ελλάδα (των Σ. Πελεκανίδη και Μ. Χατζηδάκη για την Καστοριά, του Ηλ. Κάλια για την Πάμο, και πέντε βυζαντινολόγων για τη Νάξο).

Βασίλης Κ. Δωροβίνη

Dignity and Decadence

Richard Jenkins

Εκδ. Harper Collins, Λονδίνο 1992

Χωρίς να εξετάζει εξονυχιστικά το θέμα της επιδράσεως των φίλων της ελληνικής αρχαιότητας και εκείνων του αγγλικού γοτθικού ρευμού, το βιβλίο αυτό έχει ενδιαφέρον, γιατί εξετάζει πολλά κτήρια και τη γλυπτική της ίδιας εποχής. Πάντως, η ματιά του R. J. είναι επιπόλαιη σε σχέση με εκείνη του Frank M. Turner, που το 1981 εξέδωσε το βιβλίο του «Η Ελληνική κληρονομιά στη Βικτωριανή Αγγλία» (The Greek Heritage in Victorian Britain, Yale Univ. Press), στο οποίο δίνει η πολιτισμική ατμόσφαιρα της εποχής κι εντάσσεται σ' αυτήν η «ανακάλυψη» του ελληνικού καλλιτεχνικού πνεύματος.

Οι Μεγάλοι Σεισμοί από τους Αρχαίους Χρόνους στην Κορινθία

Γεωργίου Τιγκαράκη

1987

Με τον πολύ εύγλωττο τίτλο, το βιβλίο του Γεωργίου Τιγκαράκη, πολιτικού μηχανικού, επιχειρεί μια ιστορική αναδρομή στη σεισμογενή Κορινθία.

«Η ιστορία του ελληνικού κρασιού»

Πρακτικά Β' Τριμήνου Εργασίας

Εκδ. Πολιτιστικό, Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ, Αθήνα 1992

Ο τόμος αυτός παρουσιάζει τις εισηγήσεις και συζητήσεις του Β' Τριμήνου Εργασίας, που οργάνωσε το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα της ΕΤΒΑ στη Σαντορίνη το Σεπτέμβριο του 1990, με χορηγία της εταιρείας «Ι. Μπουτάρης & Υιός» Α.Α.Ο.Ε. & Ε.Ε. Θέμα του ήταν η ιστορία του ελληνικού κρασιού. Είκοσι έξι ειδικοί συμμετείχαν στην πρώτη αυτή προσπάθεια πολυεπιστημονικής μελέτης ενός βασικού για τη ζωή της χώρας μας γεωργικού προϊόντος. Αρχαιολόγοι, εθνολόγοι, αρχιτέκτονες, ιστορικοί, οινολόγοι, οικονομολόγοι κ.ά. ανακάλυψαν τα πορίσματα των μελετών τους και τεκμηρίωσαν τη σημασία του θέματος και το πολυδιάστατο μιας έρευνας, που, εάν συνεχισθεί συστηματικά, θα είναι πλούσια σε καρπούς.

Συλλεκτικές εκδόσεις

Από τον εκδοτικό οίκο «Διάττων» κυκλοφόρησαν πρόσφατα τέσσερα βιβλία που ξεχωρίζουν για την ποιότητά τους. Και τα τέσσερα είναι συλλεκτικά κομμάτια, σε μεγάλο μέγεθος (in folio), διακοσμημένα με έργα γνωστών καλλιτεχνών. Τα κείμενα έχουν ξεχωριστή ομορφιά χάρη στα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν και στοιχειοθετήθηκαν στο χέρι από τον Ν. Βοζίκη και είναι ιδιαίτερα επιμελημένα. Πρόκειται για: α) Ποιητική σύνθεση του Γ.Ε. Γεωργουσίδη με τίτλο «Παλινωδία». Την εικονογράφηση έκανε ο Δ. Παπαγεωργίου. β) Οδυσσέως και Ναυσικάς ομιλία (ραψωδία Ζ). Η μετάφραση οφείλεται στον Δ. Μαρωνίτη κι δε εικονογράφησε στον Κ. Τσόκλη. γ) «Υμνος στην Ελευθερία» του Δ. Σολομού· κοσμείται από δύο χαλκογραφίες του Φώτη Μαστιχοδάκη. δ) «Τρία κριφά ποιήματα» του Γ. Σφέρη με εικονογράφηση του Γ. Σπυρόπουλου.

Προμηθέας Δεσμώτης και Λυόμενος του Αισχύλου

Αλέξης Διαμαντόπουλος

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1992

Η τριλογία «Προμηθέας Δεσμώτης», «Προμηθέας Λυόμενος» και «Προμηθέας Πυρφόρος» είναι η λεγόμενη «Προμηθεα» του Αισχύλου. Από τις τρεις τραγωδίες ακέραιη σώζεται μόνο η πρώτη, λίγα αποσπάσματα από τη δεύτερη, ενώ για την τρίτη έχουμε ελάχιστες πληροφορίες. Ο Α.Δ., θεωρώντας ότι «Δεσμώτης» και «Λυόμενος» αποτελούν ένα σύνολο, πολύ στενά δεμένο διαλεκτικά, που θα μπορούσε να είναι αυτοτελές, εξετάζει στην έρευνά του το ποιητικό και το πολιτικό υπόβαθρο της «Προμηθεας». Το ποιητικό της υπόβαθρο το αναζητεί στους ηραϊοδίκους μύθους, ενώ το πολιτικό της υπόβαθρο εντοπίζει στα προβλήματα που συνθέτουν τη ιστορική εικόνα που παρουσιάζει η Αθήνα και η συμμαχία της τα χρόνια που ακολούθησαν τη μεταρρύθμιση του 462/1.

Αριστοτέλης Πρώτη φιλοσοφία (Τα Μετά τα Φυσικά)

Κ. Δ. Γεωργουλίη

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1992⁴

«Πάντες οι άνθρωποι φύσει ορέγονται το είδεναι». Έτσι αρχίζει το βιβλίο του Αριστοτέλη «Μετά τα Φυσικά», που πήρε τον τίτλο του από τη θέση που έχει στην παραδομένη σειρά των έργων του, έπειτα από το σύγγραμμά «Φυσικά». Ο ίδιος ο Αριστοτέλης ονομάζει το έργο του αυτό **Πρώτη Φιλοσοφία**, δηλαδή επιστήμη των βασικών αρχών του κόσμου. Το βιβλίο αυτό είναι σημαντικό για την κατανόηση της αριστοτελικής φιλοσοφίας, και σ' αυτό βοηθάει η πολυσέλιδη εισαγωγή και η ερμηνεία του Κ.Δ. Γεωργουλίη στη δημοτική γλώσσα.

Ηράκλειτος-Περί Φύσεως

Ευάγγελος Ροσσός

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1992²

Στο βιβλίο του αυτό ο συγγραφέας, συνεργάτης του Κέντρου Φιλοσοφικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, έχει περιλάβει όλα τα σωζόμενα αποσπάσματα από το έργο του «Σκοτεινού» φιλοσόφου Ηράκλειτου στο πρωτότυπο και σε μετάφραση στην αντίστοιχη σελίδα. Περιέχει ακόμη πολυσελίδη ιστορική εισαγωγή, εκτεταμένες ερμηνευτικές σημειώσεις, αρχαίες μαρτυρίες, λεξιλόγιο, συσχετισμένα χωρία από αρχαία κείμενα, πίνακες και πλούσια βιβλιογρα-

αρχαιολογικά

φία για τη φιλοσοφία του Έλληνα φιλοσόφου. Έτσι το βιβλίο αποβαίνει μια ολοκληρωμένη χρηστική έκδοση για την προσέλαση και τη διεύθυνση στην πρακλεία φιλοσοφία.

Guide Grec Antique
Paul Faure & Marie-Jeanne Gaignerot
Εκδ. Hachette, Παρίσι 1991

Μόλις κυκλοφόρησε στη Γαλλία πρωτότυπος, εύχρηστος και εξέμνητος «Αρχαίοις Ελληνικός Οδηγός», έργο του γνωστού καθηγητή και συνεργάτη του περιοδικού μας Paul Faure και της M. J. Gaignerot, κλασικής φιλόλογου και για μακρά χρονικά διάστημα, βοηθού του. Στον οδηγό αυτόν ο αναγνώστης θα βρει αφ' ενός την παρουσίαση 16 θεμάτων (Ξανθορίνη, Το ελληνικό ναυτικό πριν από το 700 π.Χ., Κνωσός, Μυκήνες, Θήβα, Ολυμπία, Δελφοί, Η Ακρόπολη της Αθήνας, Το Εθνικό Αρχ. Μουσείο, Συρακούσες, Τάραντας, Η Θεσσαλονίκη και το αρχ. Μουσείο της, Το ελληνικό ναυτικό (κλασική και ελληνιστική περ.), Δήλος, Επίδαυρος, Κόρινθος), σε μορφή ντισέ, και αφ' ετέρου, σωστά τοποθετημένα στο ευρύτερο πλαίσιο τους, τα επιτεύγματα των αρχαίων και τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν. Ο οδηγός αυτός δεν είναι ένα απλό βιβλιαράκι, γιατί, όπως αναφέρεται στον πρόλογο του: «Το βιβλίο ετούτο απευθύνεται στους σπουδαστές, τους δασκάλους και τους μορφωμένους αναγνώστες, οι οποίοι στις σελίδες του θα βρουν την ελληνική κληρονομιά, τοποθετημένη στα χρονικά της πλαίσια (...). Τα 16 «ειδικά θέματα» που παρουσιάζονται εδώ καθιστούν τον οδηγό πολύτιμο ταξιδιωτικό σύντροφο, κι αυτό γιατί, «ο οποίος κι Έλληνες φιλόσοφοι, έτσι κι «ο σύγχρονος παιδείμμενος άνθρωπος δεν ζητά να μιλά για ό,τι γνωρίζει παρά ζητά να γνωρίσει αυτό για το οποίο μιλά».

Blue Guide Athens
Robin Barber
Εκδ. A. & C. Black, London-N. York 1992

Κυκλοφόρησε η 3η, βελτιωμένη έκδοση του Blue Guide (Γαλάζιος οδηγός), σε μικρό σχήμα. Παρά τη συνοπτική μορφή του, ο οδηγός αυτός, του οποίου τα κείμενα είναι καλογραμμένα και προσεγμένα, είναι δύσπλητος, λόγω των υπερβολικά μικρών (σαν εφημερίδες) στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν. Στον οδηγό προτείνεται 23 διαδρομές που καλύπτουν μνημεία και περιοχές της Αθήνας, το Εθν. Αρχαιολογικό Μουσείο καθώς και ενδιαφέρουσες περιοχές γύ-

ρω από την πόλη (Σούνιο, Ελευσίνα, Παναθωνάκια κ.ά.).

Χίος: Ιστορία και Τέχνη
Συλλογική εργασία
Εκδ. Νομαρχία Χίου και Σύλλογος Φίλων του Αρχ. Μουσείου Χίου, Χίος 1988

Κάπως αργοπορημένα έφτασε στα χέρια μας αυτός ο οδηγός των μνημείων της Χίου. Οριαία εικονογραφημένος, προσεχτικά γραμμένος από τις Αθηνά Ζαχαρού-Λουτράρη (Αρχαία Χίος), Βάσω Πέννα (Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή Χίος) και Τασούλα Μανδύλα (Τα κάστρα), δίνει μια συνοπτική εικόνα, ελκυστική και γεμάτη ενδιαφέρον. Επιπλέον, η πλούσια εικονογράφηση βοηθά τον ταξιδιώτη στις περιηγήσεις του σε χώρους, μνημεία, μουσεία. Και, πράγμα αξιοσημείωτο, η προσεγμένη και καλόγουστη δουλειά τυπώθηκε στην ίδια τη Χίο. Μπράβο σε όσους δούλεψαν γι' αυτό.

Νέα κοσμήματα, κείμενα παιδιών...
Μαρία Παπαστάου
Εκδ. Χρυσόσθη Ζωΐτα, Αθήνα 1991

Πρόκειται για λεύκωμα συλλεκτικής αξίας που κυκλοφόρησε σε 900 αντίτυπα. Οι 24 εγχρωμοί πίνακες που το κοσμούν είναι εξαιρετικά ποιότητας τα δε συνοδεύονται (αρχαία) κείμενα ιδιαίτερα καλοδιαλεγμένα. Το καλλιτεχνικό στήριμα του βιβλίου, το οποίο σφελλεται στην Λ. Μπραζίτη, μαρτυρά ευαισθησία και γούστο, που εδώ βρήκαν το πεδίο να αναπτύχθουν ελεύθερα.

Les Grecs et la peninsule Ibrérique du VIIe au IVe s. av. J.-C.
Pierre Rouillard
Ed. du Centre P. Paris, Paris 1992

Πρόκειται για πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη, στην οποία ο συγγραφέας παρουσιάζει 330 θέσεις στην Ιβηρική χερσόνησο, που απεδώσαν πάνω από 7.000 κεραμικά αντικείμενα. Η μελέτη διαιρείται σε δύο μέρη: το πρώτο, που ασχολείται με την Ιβηρική χερσόνησο πριν από τον ελληνικό αποικισμό, και το δεύτερο, που αφορά τις ελληνικές αποικίες και τις εμπορικές σχέσεις των αποίκων με τους αυτόχθονες. Το βιβλίο αυτό, που ρίχνει φως σε έναν χώρο λίγο γνωστό για την εποχή που πραγματεύεται, απευθύνεται σε ειδικούς, κι αυτό κυρίως λόγω του αυστηρού ύψους γραφής του.

Η βυζαντινή Επαρχία. Πέντε μαθήματα
Νίκος Σβωρώνος
Εκδ. Ετ. Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού
Σχολ. Μωραΐτη, Αθήνα 1991

«Η έκδοση των μαθημάτων αυτών γίνεται με τη προϋπόθεση ότι το κείμενο δεν πρέπει να εκληφθεί ως ένα εγχειρίδιο αλλά ως αυτό που είναι, δηλαδή μαθήματα. Το μάθημα έπιβαλλε την παροχή στοιχειωδών γνώσεων στο ακροατήριο και πολλές φορές απαιτούσε την επάνοδο στα βασικά θέματα της βυζαντινής ιστορίας. Ο Νίκος Σβωρώνος, στο κείμενο αυτό, είναι ο πρώτος που θέτει ως προϋπόθεση για τη μελέτη της αυτοκρατορίας την αλλαγή της οπτικής γωνίας. Ο τίτλος των μαθημάτων είναι ενδεικτικός και η εκφρασμένη πρόθεση του είναι να δει τη βυζαντινή οικονομία και κοινωνία από την πλευρά της επαρχίας».

Τα πέντε αυτά μαθήματα ήσαν διαρθρωμένα ως εξής: Εισαγωγικά δόθηκαν ορισμένοι ορισμοί και στοιχεία γενικών γνώσεων. Ακολούθως: Πρωτοβυζαντινή περίοδος (το σύστημα των πολιτειών, οι φορολογικοί μηχανισμοί, οι οικονομικές δομές, οι κοινωνικές δομές, Θεοδωρίτος μπροπολίτης Κύρρου). Μεσοβυζαντινή περίοδος (Η κρίση, θεσμικές ρυθμίσεις, Η κατανομή της γης, Η αναγέννηση της αστικής οικονομίας, Οι νέες κοινωνικές δομές, Νομοθετικές ρυθμίσεις και πάλη κατά των δυνατών, Οι κοινωνικές ανακατατάξεις). Υστεροβυζαντινή περίοδος (Ο μεταρρυθμισμός των Κομνηνών, Η πρόνοια, Ο αστικός χώρος, Τρία μεγάλα προβλήματα).

Διαβάζοντας τις Βυζαντινές Εικόνες
Μαρίτσα Ντεκάστρο
Εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1992

Ένα πρωτοποριακό βιβλίο γραμμένο από τη γνωστή και έμπειρη καθηγήτρια τέχνης Μαρίτσα Ντεκάστρο, που απευθύνεται σε παιδιά του δημοτικού αλλά και στους γονείς τους, με σκοπό να μισήσει μεθοδικά και με γνώση στο θαυμαστό κόσμο της βυζαντινής εικονογραφίας. Μέσα από την πλούσια εγχρωμή εικονογράφηση (κάθε άγιος αποτίχεται σε ένα μίγμα του άγιου), αναλύονται 12 βασικές εικόνες, που συνοδεύονται από πόμπυλες εύστοχες παρατηρήσεις, ασκήσεις, παιχνίδια, κόμικς και χώρους για αυτενεργία, αποτελέ είναι το μίγρο και εύστοχο τρόπο ανακάλυψης και βίωσης των πνευματικών και καλλιτεχνικών ριζών μας.

αρχαιολογικά

Βενετική παρουσία στα Κύθηρα: Αρχαϊκές μαρτυρίες

Χρύσα Α. Μαλτζέου
Αθήνα 1991

Το 1972 η Χρ. Μ. ανακάλυψε, έσως και μελέτησε το «ιστορικό Αρχείο των Κυθρών», ένα από τα σημαντικότερα Βενετικά αρχεία που βρέθηκαν στην Ελλάδα. Οι μελέτες αυτές, που βρίσκονται συγκεκριμένες στον τόμο ετούτο, αφορούν στη γενική κεφαλαϊώδη καταγραφή των βασικών σχεδίων ή τμημάτων του Κυθηραϊκού Αρχείου, στον κατάλογο του νοταριακού αρχείου Κυθρών, στην επισήμανση σημαντικών εγγράφων του αρχαικού υλικού που αφορούν στην Κρήτη, σε μεμονωμένες οικογένειες (αυτή του Διονυσίου Σολωμού και δύο οικογένειες δυναστών των Κυθρών), στην ιστορική γεωγραφία των Κυθρών, σε έγγραφα για ναούς και μονές του νησιού, σε οικονομικοκοινωνικές δομές του κ.ά. Η άφιξη διακεντρικής συλλογής αυτής των μελετημάτων των Κυθρών ανοίγει νέους δρόμους στη μελέτη του τόπου πλατύτερα.

Bibliographie Byzantine

Association Internationale des Études Byzantines

Comité Hellénique des Études Byzantines

Αθήνες 1991

Με την ευκαιρία του 18ου Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Μελετών που πραγματοποιήθηκε στη Μόσχα (1991), εκδόθηκε τόμος Βυζαντινής Βιβλιογραφίας των εκδόσεων των Ελλήνων Βυζαντινολόγων (1975-1990). Στον τόμο αυτό οι τίτλοι δεν αφορούν άμεσα δημοσιευμένα στον ημερήσιο τύπο και σε εγκυκλοπαίδειες. Η διαβήση του υλικού έγινε σύμφωνα με τις κατηγορίες που προτείνει το «Bulletin d'Information et de Coordination». Πρόκειται για απαραίτητο εργαλείο δουλειάς που βοηθά ερευνητές και ειδικούς, προσφέροντας ταξινομημένες τις εκδόσεις των Ελλήνων βυζαντινολόγων που δούλεψαν στη Ελλάδα από το 1980 ως το 1990.

Οι θησαυροί του Αγίου Όρους

Σκντ. Στ. Πελεκανιδής
Εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1992

Κυκλοφόρησε ο 4ος, τελευταίος, τόμος της σειράς «Οι θησαυροί του Αγίου Όρους», ο οποίος περιλαμβάνει εικονογραφημένα χειρόγραφα από τις μονές Βατοπέδιου, Ζωγράφου, Σταυροκίττα

και Ξενοφώντος. Ο συντονισμός και η επιμέλεια των κειμένων οφείλονται στον καθ. Στυλ. Πελεκανιδή.

Η Βυζαντινή Αγιογραφία

Ρόμπερτ Μπράουνινγκ
Εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα 1992

Το βιβλίο του αυτό αρχίζει την ιστορία του Βυζαντινού πολιτισμού μετά τον οριστικό θρίαμβο του Χριστιανισμού το 500 μ.Χ. και τελειώνει με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους το 1453. Είναι διαρθρωμένο σε πέντε μεγάλα κεφάλαια: Α. Η γέννηση μιας νέας αυτοκρατορίας (500-641), Β. Ο αγώνας για επιβίωση (641-867), Γ. Η χρυσή εποχή του Βυζαντίου (867-1081), Δ. Από την ψεύτικη χαράγη στην κατακλιση (1081-1204) και Ε. Ήττα και αποουθενση (1204-1453). Ο Ρόμπερτ Μπράουνινγκ, εκτός από τις πολιτικοστρατιωτικές, κοινωνικο-οικονομικές και εκκλησιαστικές εξελίξεις στην Αυτοκρατορία, εξετάζει ιδιαίτερα τη λογοτεχνία, την τέχνη, τη φιλοσοφία, τη θρησκεία, τη γλώσσα, τη μουσική, την επιστήμη, την παιδεία και το δίκαιο, πνευματικά δημιουργήματα του Βυζαντινού πολιτισμού.

Το βιβλίο περιέχει χρονολογικό πίνακα, κατάλογο των Αυτοκρατόρων, βιβλιογραφία, ευρετήριο, ενενήντα έξι εικόνες εντός και εκτός του κειμένου και τρεις χάρτες.

Ιστορία της πειρατείας στους μέσους χρόνους της Τουρκοκρατίας (1538-1699)

Αλεξάνδρα Κραντονέλλη
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1992

Σημαντικό για τη μελέτη της ιστορίας, της κοινωνίας και της οικονομίας είναι το βιβλίο της Α.Κ., ο 2ος τόμος του οποίου κυκλοφόρησε πρόσφατα (ο 1ος τόμος αγοράζεται με την περίοδο 1390-1538). Η πειρατεία, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, έθεσε τις βάσεις για το ελληνικό εμπορικό ναυτικό. Το κείμενο συνοδεύεται από χάρτες, χρονολογικό πίνακα και ενσημεριωμένη, πλούσια βιβλιογραφία.

Μια βορειοελληνική πόλη στην Τουρκοκρατία. Ιστορία της Κοζάνης

Μιχάλης Παπακωνσταντίνου
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1992

Στο βιβλίο αυτό καταγράφεται η ιστορία της Κοζάνης από την εποχή της πρώτης εποίκησης (1.400 π.Χ.) ως το 1912, σπό-

τε ελευθερώθηκε από τους Τούρκους. Όμως, το βάρος δίνεται στην καταγραφή της καθημερινής ζωής στην Κοζάνη, μέσα από έγγραφα, από επιστολές, από οικογενειακά κειμήλια. Η οργάνωση της πόλης κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, τα προνόμια και η ανάπτυξη της πόλης, η οργάνωση συντεχνιών, η ίδρυση Σχολής και η επαφή με την Ευρώπη, όλη αυτή η σημαντική και «άγνωστη» ζωή της Κοζάνης εκτίθεται εδώ με τρόπο επιστημονικό και αντικειμενικό. Επίσης περιγράφεται και η δραματική ιστορία της πόλης, όταν στις αρχές του 20ού αι. έπαιξε σπουδαίο ρόλο στον Μακεδονικό Αγώνα.

Τα ελληνικά ιστιοφόρα καΐκια του 20ού αιώνα

Κώστ. Δαμιανίδης & Τάσος Λεοντιδής
Εκδ. Μουσείου Κρητικής Εθνολογίας, Γαβριηλίδης, Αθήνα 1992

Το Ερευνητικό Κέντρο του Μουσείου Κρητικής Εθνολογίας είχε την πρωτοβουλία να εκπονήσει ένα πρόγραμμα μελέτης και προτάσεων με αναπτυξιακούς στόχους, στον τομέα της ελληνικής παραδοσιακής ναυτιλίας. Η σκοπιμότητα του έργου προέκυψε από το ότι: 1. Στη σχετική βιβλιογραφία δεν υπήρχε διεξοδική αναφορά στο θέμα. 2. Σε μια περίοδο σοβαρής κρίσης της παραδοσιακής μας ναυτιλίας, που συνοδεύεται από την απώλεια των παλαιών караβομαραγκών και ναυσιπλόων, ήταν εντελώς απαραίτητη μια επίγεια καταγραφή της πολύτιμης τεχνολογίας των τελευταίων επιζώντων, ιδιαίτερα μάλιστα της χαμένης Μικρασιατικής πατρίδας. 3. Σε μια χώρα, η οποία καυχείται ότι έχει τα παγκόσμια πρωτεία στη ναυσιπλοία στη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων χιλιετιών, ήταν απαραίτητο να σβήσουν ολοσχερώς και για πάντα οι τελευταίες μαρτυρίες για την κατασκευή των ξύλινων μεγάλων ελληνικών σκαφών και για την προσφορά τους στην ελληνική κοινωνία. 4. Η εξάρτηση της κοινωνικής ποιότητας και οι όριστες ναυσιπλοϊκές ιδιότητες των ελληνικών σκαφών θα έπρεπε να γίνουν ευρύτερα γνωστές, ώστε να προωθηθεί η αναγέννησή τους μέσα από τις σύγχρονες ανάγκες και χρήσεις. Άλλωστε οι γενοκτονίες στην Ελλάδα χώρες εκμεταλλεύονται από χρόνια τόσο τα δικά τους παραδοσιακά σκάφη, όσο και το ιδιαίτερο κάλλος των ελληνικών παραλόων και νησιών. Ήταν απαραίτητο επομένως να υπάρχει μία ελληνική, εναλλακτική, ανταγωνιστική πρόταση. Το Ερευνητικό Κέντρο του Μουσείου

κατάρτισε, μετά από αυτές τις παρατηρήσεις, ολοκληρωμένο πρόγραμμα που συμπεριλάμβανε τους εξής τομείς:

1. Ιστορική και τεχνολογική έρευνα.
2. Οικονομολογική έρευνα-μελέτη της ευρωπαϊκής, αμερικανικής, τουρκικής αγοράς θαλάσσιου τουρισμού με ενοικιαζόμενα σκάφη.
3. Τεχνολογική έρευνα.
4. Προτάσεις για εφαρμογές.

Στην Αθήνα του 1847-1848

Χριστιάν Λυτ
Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1992

Πράκειται για το δεύτερο μέρος του ημερολογίου της Χ.Α., αυξήγουν του εφημερίδα της οθωμανικής αυλής. Η Χ.Α. έζησε στην Ελλάδα επί 18 χρόνια και αντιμετώπισε όλες τις καταστάσεις με «καλοπροαίρετο, αντικειμενικό» τρόπο. Το βιβλίο αυτό έρχεται να συμπληρώσει το πρώτο μέρος του ημερολογίου: «Χριστιάν Λυτ. Μία Δανεία στην αυλή του Όθωνα». Η μετάφραση και η επεξεργασία ανήκουν και πάλι στην Αρ. Παπανικολάου-Χρίστου.

Εφημερίδες

Παναγιώτης Κοδρικός
Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1992

Ο Αθηναίος λόγιος Παναγιώτης Κοδρικός (1762-1827) άφησε ανέκδοτο το χειρόγραφο του με τίτλο **Εφημερίδες**, όπου καταγράφει καθημερινά περιστατικά της ζωής του από το 1787 έως το 1797. Το κείμενο όμως αυτό ξεφυεύει από τον γνωστό μέσον όρο του είδους, όπως το είχε καλλιεργήσει μακρά σχετική παράδοση στη νεοελληνική ιστοριογραφία. Η ιδιοσυγκρασία του συντάκτη του έργου, που χαρακτηρίζεται από έντονη εσωστρέφεια, βρίσκει την ευκαιρία στο ημερολόγιο αυτό να παροχευθεί και να κατορθώσει έτσι ο Κοδρικός – ίσως άθελά του – να μεταμορφωθεί αυτό το κατά κανόνα «εις είδος ουδέτερο κείμενο, σε ένα έργο εν πολλοίς «εις εαυτών», με έντονο συναισθηματικό παλμό. Η χρονική, εγγύτητα, διάρκειά μέσα στην οποία περιορίζονται οι σχετικές αναγραφές, μόλις ένδεκα χρόνια, είναι τα κρίσιμα χρόνια, όπου ο νεαρός Αθηναίος αγωνίζεται να γίνει ό,τι ακριβώς επιδοξούσε: «ο καλός Φαναριώτης». Πράγμα που επέτυχε.

Το κείμενο των **Εφημεριδών** είχε πρωτοεκδοθεί στη σειρά Νέα Ελληνικά Κείμενα του ΟΜΕΔ από τον ίδιο επιμελητή (Άλκη Αγγέλου) το 1963. Η παρούσα έκδοση, η οποία ανήκει στην ΝΕΒ του ΕΡΜΗ, ακολουθεί βασικά την προηγούμενη (πλούσιο Γλωσσάριο, αναλυτικό Ευρετήριο κ.λπ.), αλλά με ανανεωμένη εκτενή Εισαγωγή και με την προσθήκη

ενός ανέκδοτου κειμένου του Κοδρικού, του **Ξειφηφορικού Καθέρπητ**.

Παγκόσμια Ιστορία.

Η εποχή των ανακαλύψεων

Συλλογικό έργο

Εκδ. Καπόπουλος, Αθήνα 1991

Ο 12ος τόμος της Π.Ι., μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει και την άλωση της Κωνσταντινούπολης, που όμως δίνεται σύντομη. Άλλα θέματα του τόμου είναι τα μεγάλα ταξίδια (οι τυχοδιώκτες του ωκεανού), η ιταλική αναγέννηση, οι θρησκευτικοί πόλεμοι της Βοημίας, η τελευταία μεγάλη ινδική αυτοκρατορία και οι χαμένες αυτοκρατορίες της Αμερικής.

Τα παραμύθια της Χαλιμάς Γ' Νέα Χαλιμά, τ. Β', Γ'

Γιώργος Κεχαγιόλογος

Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1992

Στο β' μισό του 17ου αιώνα η ελληνική αγορά κατακλύζεται από τους επτά τόμους μιας διπλής σειράς: **Αραβικών Μυθολογικών** (τόμοι 1-3) και **Νέα Χαλιμά** (τόμοι 1-4), οι οποίοι γίνονται από τα δημοφιλέστερα αναγνώσματα της εποχής, με διαδοχικές εκδόσεις. Είναι τα πρώτα «λαϊκά βιβλία», που ξεπερνούν με επιτυχία το επίπεδο του φυλλαδιού και του επίτομου βιβλίου, επιβάλλονται στην αγορά, γονιμοποιούν την προφορική παράδοση, αλλά και χρησιμοποιούνται, ήδη από τα τέλη του 18ου αιώνα, ως διδακτικά εγχειρίδια στα πρώτα επίσημα οργανωμένα μαθήματα νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας στην Ευρώπη.

Το σύνολο του έργου παρουσιάζεται από την ΕΡΜΗ σε μία σειρά από πέντε τόμους της **Νέας Ελληνικής Βιβλιοθήκης** με τον κοινό τίτλο **Τα Παραμύθια της Χαλιμάς**. Ο τόμος που κυκλοφορεί είναι ο τρίτος, ενώ ακολουθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα ο τέταρτος. Ο πέμπτος τόμος είναι αποκλειστικά αφιερωμένος στη διεξοδική παρουσίαση του έργου και των τυχών του στη νεοελληνική γραμματεία. Συγκροτείται από μακρά και εμπειρισιασμένη Εισαγωγή, πλούσια και ενημερωμένη βιβλιογραφία, καθώς και σχετική επιβήρυραση.

L'Histoire, 157

Λούιζος-Αύγουστος 1992

Κυκλοφόρησε ειδικό τεύχος του περιοδικού «L'histoire» με θέμα «Ειρήνη και Πόλεμος στη Μεσόγειο: Από την ελληνική περιπέτεια ως το ξιμπήμα του Ισλάμ». Το ενδιαφέρον των άρθρων που συγκεντρώθηκαν στο τεύχος αυτό

έγκειται στο ερώτημα: «Η Μεσόγειος αποτελεί μια ενότητα;» Ενόπτιον που υπογραμμίζεται από τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού, που τονίζεται από τη Ρωμαϊκή ειρήνη (Pax romana) και που αποδεικνύεται από την ύπαρξη τριών μονοθεϊστικών θρησκειών (εβραϊκή, χριστιανική, μουσουλμανική). Οι απαντήσεις βρίσκονται στο ότι ο ίδιος μεσογειακός χώρος υπήρξε αιτία πολέμων και συρράξεων των εθνών που βρέχονται από τη θάλασσα αυτή. Ο κλειστός αυτός χώρος υπήρξε πεδίο πολέμων, ακόμα και θρησκευτικών και ιερών, Σταδιακά σχηματίστηκε αδιάβατο σύνορο ανάμεσα στις δύο όψεις, τη βόρεια και τη νότια, στο Ισλάμ και στον Χριστιανισμό. Παρά τη διαίρεση αυτή, το εμπόδιο άνηθε και η Δύση πήρε το μεριόδι της (13ος αι.), και τον 15ο αι. από τη Μεσόγειο ξεκίνησαν τα πρώτα καράβια για την ανακάλυψη της Αμερικής. Στις μέρες μας οι συρράξεις συνεχίζονται φέρνοντας αντιμετώπιση τα «πλούσια» και τα «πτωχά» κράτη, ακόμα και κοινότητες (Αίθιοπες, Γιουγκοσλαβία). Η 500η κατάσταση αυτή μας βρίσκει η 500η επέτειος (Αύγουστος 1492) του απόπλου του Κολόμβου με προορισμό τις Ινδίες.

Τα μνημεία των Πρεσπών

Δέσπ. Ευγενίδου, Ιωάν. Κανονίδης, Θαν. Παπαζώτος
Υπ. Πολ., ΤΑΠ, Αθήνα 1991

Γραμμίδες από τρεις αρχαιολόγους, που εκτός από τις γνώσεις τους διαθέτουν και ευαισθησία, ο οδηγός αυτός είναι θησαυρός πληροφοριών ιστορικών και αρχαιολογικών.

Ο «πρόλογος» ετοιμάζει τον επισκέπτη ή/αυτό που θα αντικρίσει, εμψυκνώντας μέσα του την ευαισθησία, και τον πληροφορεί για τα πρακτικά θέματα (πού θα πάει, πώς θα πάει, από πού θα πάει).

Στο «ιστορικό σημείωμα» αντλεί κανείς, περιληπτικά αλλά και συνοπτικά, στοιχεία για την ιστορία του τόπου. Κατόπιν, εκτίθεται η αρχιτεκτονική των εκκλησιών και η ζωγραφική τους, για να περάσουμε στα κυριώδη θέματα, που αποτελούν από την ιστορική τοποθεσία και την περιγραφή των 25 εκκλησιών των Πρεσπών.

Τελειώνοντας, πρέπει να αναφέρουμε ότι ενώ ο οδηγός γράφτηκε από τρεις αρχαιολόγους, υπάρχει μια μοιραία ενότητα στην αντιμετώπιση των θεμάτων και μια σύμφωνη στη δουλειά, που καθιστούν το μικρό αυτό βιβλίο υπόδειγμα ομαδικής εργασίας.

Κυπριακή Αρχαιολογία II, 1990, εις μνήμη Κυριάκου Νικολάου

Εκδ. Συνδέσμου Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία 1990

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο τόμος αυτός της Κ.Α., στον οποίο μετα-ξύ άλλων περιλαμβάνονται και τα άρθρα:

Νικολάου Ι.: Κυριάκος Νικολάου, Βιογραφικό Σημείωμα και Κατάλογος Εργασίων.

Orphanides A.: A Theoretical Approach for the Interpretation of Archaeological Material.

Καλλή Χρ.: Προπαρασκευαστικά Στάδια των Διάφορων Τεχνικών Επεξεργασίας των Λιθίνων Αντικειμένων κατά τη Μέση Πλειστόκαινη.

Buchholz G.-H.: Kyprische Eulenrassen. Künzli X.-P.: Anthropomorphe - Tauro-morphe Eidwäla και Ιδεολογικό Υπόβαθρο.

Courtois C.-J.: A Propos des Enseignements des Fouilles de Maa-Palaekastro.

Δημητρίου Α.: Η Επίδραση της Αιτικής στην Τέχνη της Κύπρου τον Ογδοό π.Χ. Αίλινα.

Kondoleon Chr.: A case for Artistic Interpenetration: A Cypriot Pyramos and Thisbe.

Nicolaou I.: The Jewellery of Cyprus from Neolithic to Roman Times.

Πιστολλίδης Α.: Τέσσερα Μολυβδόβουλα από την Κύπρο.

Παπαδόπουρης Γλ.: Υακιά Οικοδομής στην Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική της Κύπρου.

Για παραγγελία του τόμου: ΜΑΜ, Ρ.Ο. Box 1722, Λευκωσία, Κύπρος.

The Temple of Apollo Hyliates at Kouirion and the Restoration of its S-W Corner

S. Sinos

Αθήνα 1990

Στο έργο αυτό, στο οποίο συνέβαλαν και οι Α. F. Wenzel, E. Kalliri, M. Ieronymidou, εξετάζεται η ιστορία, η αρχαιολογία και η αρχιτεκτονική ελληνο-ρωμαϊκού ναού στο Κοΰριον της Κύπρου. Ο ναός αναστήλωθηκε, εν μέρει, από τον συγγραφέα, ο οποίος παραθέτει σχέδια και φωτογραφίες που δείχνουν τις φάσεις της ιστορίας του ναού και εξηγούν τη μεθοδολογία στην οποία βασίστηκε η αναστήλωση. Για παραγγελία του βιβλίου: ΜΑΜ, Ταχ. Κιβ. 1722, Λευκωσία, Κύπρος

Οι πρώτοι Έλληνες στην Κύπρο. Οι αρχαιολογικές μαρτυρίες

Βάσος Καραγιώργης

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1991

Στο βιβλίο αυτό του Β.Κ., διεθνώς γνωστού αρχαιολόγου ειδικευμένου στη Μυκηναϊκή περίοδο της Κύπρου, εξετάζονται οι σπουδαιότερες αρχαιολογικές θέσεις του τέλους της Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο (1300-1050 π.Χ.). Την εποχή αυτή συντελείται ο αποικισμός των Αχαιών στην Κύπρο, ο εξελληνισμός της οποίας γίνεται απτή πραγματικότητα τον 11ον αιώνα π.Χ. Από τότε έχουμε και την αρχαιότερη μαρτυρία για τη χρήση της ελληνικής γλώσσας στην Κύπρο.

Οι αρχαιολογικές θέσεις τις οποίες επισκοπεί ο Β.Κ. είναι είκοσι σημαντικά κέντρα, στα οποία αποκαλύφθηκαν κυριακά συγκροτήματα και πλήθος από κεραμικά, χάλκινα και άλλα αντικείμενα. Το βιβλίο περιλαμβάνει 18 σχέδια αρχαιολογικών χώρων εντός κειμένου και 20 πίνακες εκτός κειμένου, με πλήθος από εικόνες αρχαιολογικών χώρων και αρχαιολογικών ευρημάτων, αδιάφευστες αρχαιολογικές μαρτυρίες για τους πρώτους Έλληνες στην Κύπρο, την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του Κυπριακού πολιτισμού και την Ελληνική παράδοση τριών χιλιετιών.

Το βιβλίο αυτό, πρωτοδημοσιευμένο το 1990 στα αγγλικά, κυκλοφορεί σε μετάφραση Δημ. Κυριακού και Κοστ. Τουλούμη.

Studies Presented in Memory of Porphyrios Dikaïos

Εκδ. The Lions Club of Nicosia, Nicosia 1979

Πρόκειται για ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα συλλογή εργασιών γύρω από την Κυπριακή Αρχαιολογία. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικούς τίτλους: STANLEY PRICE, N.P.: On terminology and models in Cypriote prehistory. ASTRÖM, P.: A faience sceptre with the cartouche of Horemheb. BOUZEK, J.: Local schools of the Aegean bronzework of the Cypriote inspiration, 1300-1100 B.C. GJERSTAD, E.: A Cypro-Greek Royal marriage in the 8th cent. B.C. CATLING, H.W.: Reflections upon the interpretation of the archaeological evidence for the history of Cyprus. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Α.: Η ορολογία της Λαϊκής οικοδομικής της Κύπρου. Για παραγγελία του τόμου: ΜΑΜ, Ρ.Ο. Box 1722, Λευκωσία, Κύπρος.

Tombs at Palaepaphos

Vassos Karageorghis et alii

Εκδ. Levendis Fdt., Nicosia 1990

Στο βιβλίο αυτό δίνεται η περιγραφική ανασκαφικού υλικού που βρέθηκε σε τάφους της Ύστερης Κυπριακής Περιόδου I και III καθώς και ευρημάτων της εποχής του Ισθώδου, που αποκαλύφθηκαν σε βόθρους και «αποθέματα σκουπιδιών», ρίχνοντας νέο φως στο ρόλο που διαδραμάτισε η Παλαιάπαφος κατά την ύστερη εποχή του Χαλκού.

The Conservation of the Orpheus Mosaic at Paphos, Cyprus

Εκδ. Getty Conservation Institute, 1992

Πρόκειται για τόμο στον οποίο εκτίθεται το πρόγραμμα συντήρησης ψηφιδωτού δαπέδου της Πάφου με θέμα τον Ορφέα. Η συντήρηση του ψηφιδωτού είχε αποφασιστεί το 1988 από το GCI και την Κυπριακή Υπηρεσία Αρχαιοτήτων. Στο βιβλίο αυτό δίνονται επίσης στοιχεία ιστορικά και εικονογραφικά για το θέμα του Ορφέα.

Cypriote Terracottas

Ετιμ. Fr. Vandenabeele & R. Laffineur

Εκδ. A. G. Levendis Fdt.

Brussels-Liège 1991

Πρόκειται για τον τόμο των Πρακτικών του του Διεθν. Συνεδρίου Κυπριακών Σπουδών, που πραγματοποιήθηκε το 1989 (29/5-1/6). Αφιερωμένες στην κοροπαιστική, οι μελέτες-ανακωνιστές προσφέρουν σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος. Για παραγγελία του τόμου: ΜΑΜ, Ρ.Ο. Box 1722, Λευκωσία Κύπρος.

Το αρχοντικό του Δραγομάνου της Κύπρου Χατζηγεωργάκι Κορνέσιου

Ευφροσύνη Ριζοπούλου-Ηγου-μενίδου

Εκδ. Πολιτιστικό Ίδρ. Τραπεζής Κύπρου, 1991

«Το 1987 το Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου έθεσε σ' εφαρμογή ένα μεγαλεπίβλο πρόγραμμα: την έκδοση σειράς εικονογραφημένων οδηγιών για τα αρχαία μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Κύπρου. Σκοπός του μακροπρόθεσμου αυτού προγράμματος είναι η πρόωθηση του πολιτιστικού τουρισμού και, παράλληλα, η παραχώρηση ουσιαστικής οικονομικής βοήθει-

αρχαιολογικά

ας στο Τμήμα Αρχαιοτήτων, αφού τα καθαρά έσοδα από την πώληση των οδηγών θα χρησιμοποιηθούν για την αναστήλωση και συντήρηση αρχαίων μνημείων».

«Το αρχοντικό του Χατζηγεωργάκι Κορινθίου είναι το σημαντικότερο δείγμα αστικής αρχιτεκτονικής του τελευταίου αιώνα της Τουρκοκρατίας που διασωθήκε στην Πυλαία Λευκωσία. Στην εποχή του (κτίστηκε στα τέλη του 18ου αιώνα) το πετρόκτιστο διώροφο αρχοντικό θα ξεγυρνούσε ως ένα από τα λιγιστά αρχοντόσπιτα της περιορισμένης στα Ενετικά Τέλη πολιτείας».

«Τόσο ο μνημειακός χαρακτήρας του και η ιδιαίτερότητα της αρχιτεκτονικής του, σε συνδυασμό με τον ερωτικό ζωγραφικό διάκοσμο του εσωτερικού, όσο και η ιστορική του σημασία προσδίδουν στο αρχοντικό του Χατζηγεωργάκι ξεχωριστό ενδιαφέρον».

Εκτός όμως από την αρχιτεκτονική, ο οδηγός μάς ξεναγεί και σε άλλες πτυχές της ζωής στην Κύπρο κατά τον 18ο αι., όπως δείχνει και ο πίνακας περιεχομένου. Το αρχοντικό του Δραγομάνου Χατζηγεωργάκι Κορινθίου Αρχιτεκτονική Περιγραφή Θεωρίας της Δραγομάνιας. Η Κύπρος κατά το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα. Ο Δραγομάνος της Κύπρου Χατζηγεωργάκι Κορινθίος Ιστορία του αρχοντικού και της οικογένειάς του Χατζηγεωργάκι Πηγές και μαρτυρίες για το αρχοντικό Έργασίες αποκατάστασης Αρχιτεκτονική εξέλιξη του αρχοντικού Η οικία Χατζηγεωργάκι ως Μουσείο Έτσι, παρακολουθώντας τη ζωή του αρχοντικού, βλέπουμε και την οργάνωση της Κύπρου και την πνευματική της ζωή.

Οι περιπέτειες του Ουεναμού Ουεναμούν

Εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1992

Στη σειρά «Ταξίδια-Ανακαλύψεις» των εκδόσεων «Στοχαστής» κυκλοφόρησε — με εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια του Κ. Μεγαλομμάτη — το χρονικό των περιπετειών του ιερέα Ουεναμούν, που γύρισε στις 2.000 χιλιόμετρα π.Χ., έρχομαι από την Αίγυπτο να πάει στη Φοινίκη, να βρει το κατάλληλο ξύλο για την κατασκευή της Μεγάλης Ιερής Βάρκας του Άμμωνα του Κανάρκ. Δεν είμαστε σε θέση να αξιολογήσουμε τη δουλειά του μεταφραστή ως προς τη μετάφραση, πάντως στον πρόλογο του υπόκειται λάθη πολλά, καταρχαίοντως όλους τους μέχρι τώρα εγγραφέντες κάποια σχέση με τα αιγυπτιακά, καθήγητες και αρχαιολόγους, αλλά δυστυχώς κόνοντας και μερικά λάθη ελληνικών.

Περίπλους των υπέρ τας Ηρακλέους στήλας Λιβυκών της γης μερών Άνωνας, Καρχηδονίων βασιλέως

Εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1992

Με εισαγωγή, μετάφραση και σχόλια του Κ. Μεγαλομμάτη κυκλοφόρησε ο περίπλους του Άνωνας, το αρχαιότερο ταξιδιωτικό κείμενο που έχουμε για τον περίπλου της Δυτ. Μεσογείου και του Ατλαντικού ωκεανού (2η χιλιετία π.Χ.). Πολύ καταπονητικό, σαφές και χρήσιμα τα σχόλια.

Οδοιπορικό στο Πακιστάν

Επιμ. Α. Βρανόπουλος

Εκδ. Κέντρου Έρευνας και Μελέτης

Ελληνισμού, Αθήνα 1992

Το οδοιπορικό στο Πακιστάν είναι άλλος ένας οδηγός της σειράς του εκδότη Ελλάδας ελληνισμού. Σύντομος, συνοπτικός, δίνει την πορεία του Μ. Αλεξάνδρου, τα κατάλοιπα της κατάκτησής του, καθώς και στοιχεία για τη φυλή των Κάλδων, που πιστεύεται ότι είναι απόγονοι των παλαμάχων του Μ. Αλεξάνδρου.

Παραγωγικές δομές και εργατικά ημερομίσθια στην Ελλάδα, 1909-1936: Βιομηχανία Βιοτεχνία

Μιχάλης Ρηγάτος

Εκδ. Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Ελληνικής Τράπεζας της Ελλάδας, Αθήνα 1987

«Η μελέτη που προτείνουμε, με θέμα την κίνηση των βιομηχανικών ημερομισθίων στην Ελλάδα των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα, θα πρέπει υποδηλώσετε να συνοδεύεται από μια διερεύνηση των μεγεθών της οικονομίας — μιας οικονομίας που βρίσκεται στο «στάδιο της εκβιομηχάνισης», ενώ ταυτόχρονα επιτρέπει να επιβιώνουν και να αναπαράγονται αρχαϊκές παραγωγικές δομές, όπως είναι, για παράδειγμα, η μικροσκοπική βιοτεχνική μονάδα που βασίζεται στη μη αμειβόμενη οικογενειακή εργασία [...].

«Καταλήγοντας, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι, σε τελευταία ανάλυση, η μισθωτή εργασία στη βιομηχανία δεν αποτελεί μόνιμη κατάσταση. Αντίθετα, συνιστά εναλλακτικές λύσεις για το μικροβιοτεχνικό σε περιόδους κρίσης, για το μικρογεννητικό σε «νεκρές» περιόδους του αγροτικού κύκλου, ή για τη γυναίκα πριν από το γάμο της. Όλα

αυτά, στα πλαίσια μιας κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τις πολλαπλές δραστηριότητες των μελών της και όπου στις περισσότερες περιπτώσεις ο εργάτης και ο βιοτέχνης δεν αποτελούν παρά τις διαφορετικές όψεις του ίδιου νομίσματος».

Η βιομηχανική αρχαιολογία

Jacques Pinard

Εκδ. Πολιτ. Τεχνολ. Ίδρ. ΕΤΒΑ, Αθήνα 1991

Το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ κυκλοφόρησε το έργο του Ζακ Πινάρ «Η βιομηχανική αρχαιολογία» σε μετάφραση Γ. Σπανού. Το βιβλίο αυτό περιγράφει την προσοχή του αναγνωστικού κοινού στα κατάλοιπα του βιομηχανικού παρελθόντος, ακόμη και του πιο πρόσφατου, που εξαφανίζονται κάτω από τη σκαπάνη των καταβεβλητών. Είναι απαραίτητο να συνειδητοποιήσουμε τη τεχνολογική και διδακτική αξία που αντιπροσωπεύουν αρκετά από αυτά, κτήρια, μηχανές, αρχαία κ.ά. Διεπιστημονικές ομάδες πρέπει να συγκροτηθούν, για να αναζητήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα από τα συχνά κρυμμένα αυτά κατάλοιπα, να διεξαγάγουν έρευνες ανάμεσα στους τελευταίους μάρτυρες, όσοι έζησαν τις δραστηριότητες αυτές που μόλις πρόσφατα έχουν χαθεί, και να ετοιμαστούν για προφυλαγμένες στις πιο κρίσιμες αρχές ή οργανώσεις, όταν κατάλοιπα σημαντικού επιστημονικού και τεχνολογικού ενδιαφέροντος απειλούνται με καταστροφή.

Το Έργον της Αρχαιολογικής Εταιρείας, 1991

Αθήνα 1991

Μόλις κυκλοφόρησε το Έργον της Α.Ε. για το 1991. Στις σελίδες του διαβάζουμε τις εκδόσεις ανασκαφών των παρακάτω θέσεων:

1. Ραμνούς, 2. Γλας, 3. Μυκήνες, 4. Επίδαυρος, 5. Μαντίνεια-Στύμφραλος, 6. Κλάους Πατρών, 7. Μεσσήνη, 8. Θέρμο, 9. Ακραιφία, 10. Φθιώτιδες Θήβας, 11. Φιλίππιας, 12. Νεκρομαντείο Αχέρωντος, 13. Βεργίνα, 14. Αβδήρα, 15. Χρ. Αμφίπολη, 16. Πολύστυλον Αβδήρων, 17. Πάρος, 18. Νάξος, 19. Μινωά Αμοργού, 20. Σύμη Βιάννου, 21. Βασιλική Ιεράπετρας. Επίσης δίνεται η νεκρολογία, διατυχώς, πολλών μελών της Α.Ε., που το 1991-92 έλειψαν από κοντά μας.

Archaeology 45/1

Jan.-Febr. 1992 A.I.A., New York

Στο τεύχος αυτό του περιοδικού

Archaeology, μεταξύ άλλων ενδιαφερόντων δημοσιευμάτων, περιλαμβάνεται και άρθρο του Spence P. M. Harrington για την αναστήλωση του Παρθενώνα. Ο συγγραφέας επισκέφθηκε το μνημείο, μίλησε με τους ειδικούς και σε 12 πλούσια εικονογραφημένες σελίδες εκθέτει σύντομα και καθαρά τα προβλήματα και τα προγράμματα της αναστήλωσης του Παρθενώνα.

Θρακικά Χρονικά

Εάνθη 1991

Κυκλοφόρησε ο 45ος τόμος του ετήσιου δημοσιεύματος (1991), με επιμέλεια του Σαβινιώτη και εκδόσεως λογίου Στέφαναου Ιωαννίνδη. Τον συνιστάμεν ανεπιφύλακτα στους αναγνώστες μας, όχι μόνο «για λόγους εθνικούς», όπως έλεγε παλιά, δηλαδή γιατί η Θράκη δεν αποτελεί προτεραιότητα του ελληνικού κράτους (μ' αυτήν θα ασχολούμεθα τώρα: Εδώ έχουμε με φράγμα το Αιγαίο, το τρίμηνο του Ψαμπίου ή το όνομα των Σκοπιών!), αλλά επειδή ο τόμος αυτός περιέχει πολλές και άκρως ενδιαφέρουσες μελέτες για θέματα που βρίσκονται μέσα στη θεματολογία του περιοδικού μας.

Πρώτα απ' όλα, ένα άρθρο των Γ. Ρουκούνη και Μ. Γιαννιόπουλου, τμήμα ευρύτερης εργασίας, για τις περιφημες καπινασθήκες της Ξάνθης, ζήτημα για το οποίο ο γράφων έχει γίνει φορτικός σε κάθε ευκαιρία, με κάθε τρόπο: δέγματα εξαιρετικής βιομηχανικής αρχαιολογικής, εξαιρετικά γερά κτήρια, ασφαλέστερες αποδείξεις για εντατική δραστηριότητα του ελληνικού στοιχείου στην περιοχή, με απόγνο, που συνεχίστηκε, την αρχή της τρίτης δεκαετίας του 19ου αιώνα, έχουν τύχει της αδιαφορίας, μέχρι καταστραφικότητας, του ελληνικού κράτους. Μόνον 8 από τις ενοσημένους 30 έχουν κρημωθεί διατηρήσιμα κτήρια, συνεχίζεται η καταδίκη άλλων, και τα αρμόδια υπουργεία παραμένουν κούρα και άλαλα, ακόμα και σε υποδείξεις των ιδίων των υπηρεσιών τους. Αλήθεια, που να προλάβουν οι κατά καιρούς κ. Κατογιάννιδες ή Κουλουμπήδες!

Αλλά και άλλα σημαντικά άρθρα, όπως της Χρ. Μελιδίου για τις κοινωνικές ανακατατάξεις στην πολεοδομική εξέλιξη της Ξάνθης, ή του Ιμβρίου Γ. Βογιατζή για τις οθωμανικές πηγές, διακρινόμενα για την επιστημονική και την εμβριθή τους. Διάλογο επικαίτερά αλλά ενδεικτικά και μόνον αναφέρουμε όλα κολοδουλεμένα άρθρα, όπως του Ω. Μουσιόπουλου για την πολιτιστική ζωή στη Θράκη στο τέλος του 19ου αιώνα, ή του Αλ. Γαλιάνου για τα γραμματιστήματα της

Θράκης.

Η τιμή του τόμου είναι 3.000 δρχ. και μπορεί να τον προμηθευτείτε απευθείας από τον Στ. Ιωαννίνδη, Βύρωνος 7, Ξάνθη (τ.τ. 67 100), τηλ.: 0541-22081.

Βασίλης Κ. Δωροβίτης

Ενάλια II, 1992

Annual 1990
Hellenic Institute of Marine
Archaeology
Athens 1992

Κυκλοφόρησε και η ετήσια αγγλική έκδοση των Ενάλιων όπου, εκτός από τα περιεχόμενα που ήδη αναφέρονται στην ελληνική μηνιαία έκδοση, παρουσιάζονται και δύο ακόμη μελέτες: μία για το ναυαγίο στα Ίρια και μία για τους κερκυραϊκούς αμφορείς. (IRIA 1990: Point Iria Wreck, Haralambos Pennas και Αμφορές: Corycrean Amphoras: Dimitris Koukoumelis)

Ενάλια II, 3/4, 1990

Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών
Αθήνα 1992

Κυκλοφόρησε το τριμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο του Ινστιτούτου Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών. Το τεύχος προλογίζει ο Ν. Τσούζλος, εκθέτοντας τις προοπτικές του Ινστ. Εναλ. Αρχ. και τις προϋποθέσεις πραγμάτωσής τους. Το τεύχος είναι, ολόκληρο, αφιερωμένο στις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν το 1990 στο νησί του Δοκού, δυτικά της Ύδρας. Εκεί, σε μικρή απόσταση από την Ήρα, έχει εντοπιστεί πρωτοελλαδικό ναυαγίο. Κατά την ανασκαφική περίοδο του 1990 εντοπίστηκε η έκταση των αρχαίων λειψάνων και η έκταση του ναυαγίου κάτω από την άμμο. Πολλά ευρήματα (πηλίνα και άγκυρες πέτρινες και μολύβινες) ανασύρθηκαν. Τα στοιχεία και οι πληροφορίες που αντιλήθησαν καταχωρήθηκαν – και μελετώνται – σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Τα άρθρα που διαβάζουμε είναι: ΔΟΚΟΣ 1990

– Τοπογραφικό Διάγραμμα ακριβερύτηρ Μύτη Κομμένη. Δοκός: Ανασκαφική περίοδος 1990, του Γιώργου Παπαθανασοπούλου, Γιάννη Βήγου, Ελπίδας Χατζηδάκη και Γιάννου Αώλου. Φωτογραφίες από την έρευνα Δοκού. Έρευνα Δοκού 1990: Τοπογραφική αποτύπωση της Βάσας Κυριακοπούλου. Έρευνα Δοκού 1990: Συμπεράσματα από τη χρήση του SHARPS και του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού, του Σταύρου

Βουσιωνίτη. Χορηγική ομάδα Δοκού περιόδου 1990. Ερευνητική ομάδα Δοκού ανασκαφικής περιόδου 1990. Διεθνής απήχηση έρευνας Δοκού και περιοδικού ΕΝΑΛΙΑ.

Ελλέβορος, τεύχος 8

Περιοδικό για γράμματα και τέχνες
Άργος, Φθινόπωρο 1991

Κυκλοφόρησε το 8ο τεύχος του μικρού, επιμελημένου αυτού αρχικού εντύπου, όπου, μεταξύ άλλων, διαβάζουμε ενδιαφέρον άρθρο του Κ. Δανουσία (Ξένο ταξιδιώτης στην Αργολίδα. Ο Αμερικανός Henry A.V. Post), με αφορμή την φιλέλληνα Η. Post, που το 1830 τύπωσε τις αναμνήσεις από το ταξίδι του στην Ελλάδα (A visit to Greece and Constantinople in the years 1827-8), δίνει μια σύντομη γενική εικόνα του φιλελληνισμού και των εντυπώσεων των ταξιδιωτών την εποχή εκείνη. Επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει το σύντομο κείμενο του Χ. Μπούρα για τη «Βυζαντινή εκκλησία στο Κάστρο του Άργους», που παρουσιάζει ο Β.Κ. Δωροβίτης. Πρόκειται για το εισαγωγικό σημείωμα της αρχαιολογικής μελέτης που εξεπόνησε ο Χ.Μ. για την εκκλησία αυτή του 12ου αι.

Ιστορικά και πολιτιστικά ανάλεκτα

Περιοδική έκδοση Εταιρείας Μελέτης Ιστορίας της Έδεσσας Έδεσσα 1991-1992

Σκοπός της νεοσύστατης «Εταιρείας Μελέτης της Ιστορίας της Έδεσσας» είναι η προώθηση της επιστημονικής έρευνας και της πολιτιστικής δραστηριότητας τόσο στην περιοχή της Έδεσσας όσο και στον ευρύτερο μακεδονικό χώρο. Συμβολή στην προώθηση ενός τέτοιου σκοπού πιστεύουμε ότι αποτελεί η έκδοση των «Ιστορικών και πολιτιστικών Αναλექτων», που φιλοδοξούν να επισκοπούν και να γνωστοποιήσουν τη διαχρονική ιστορία της ανθρώπινης παρουσίας σ' αυτό το τμήμα της Μακεδονίας.

Στο πρώτο τεύχος του περιοδικού επιχειρείται μια αναδρομή στην ιστορία της Έδεσσας και του ευρύτερου μακεδονικού χώρου από τους προϊστορικούς χρόνους ως τη σύγχρονη εποχή. Στα περιεχόμενα διαβάζουμε: Δημήτρα Κοκκινίδου, Προϊστορικό οικισμό του Νομού Πέλλας, Πελαγία Λιάδη, Οι Εγκαταστάσεις των Σλάβων στη Μακεδονία από τον 6ο έως το 10ο αι. μ.Χ. και

η αφομοίωσή τους στον ελληνικό πληθυσμό. Γεώργιος Τουσίμης, Συμβολή στην ιστορικο-εκκλησιαστική θεώρηση των βυζαντινών και μεταβυζαντινών Μογλενών (Επισκοπικές Κατάλογος). Ιωάννης Φίτσας, Η απονομή της δικαιοσύνης από τα δικαστήρια της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας Βοδενών στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αι. Γεώργιος Μίντσης, Το λεγόμενο «Μακεδονικό» έθνος και η υποτιθέμενη «Μακεδονική» μειονότητα στην Ελλάδα (Βιβλιοκριτική στα σχετικά κεφάλαια των εκδόσεων «World Directory of Minorities» και «Balkans: Minorities and states in conflict»).

Ναυτική Παράδοση

Περιοδική έκδοση του Ελληνικού Ινστιτούτου Ναυτικής Παράδοσης
Ιαν.-Φεβρ. 1991, τόμος 3, τεύχος 10

Για τα 10 χρόνια του περιοδικού αυτού, που καλύπτει το κενό το οποίο υπήρχε στην πληροφόρηση σχετικά με τη ναυτική παράδοση, θα δώσουμε μέρος της επιστολής του προέδρου του Ε.Ι.Π.Ν.Π. κ. Χαρ. Τζάλα: «Εφέτος το Ινστιτούτο μας συμπληρώνει δέκα χρόνια από την ίδρυσή του. Μια δεκαετία που στον απολογισμό της περιλαμβάνει πλούσιο έργο και πολλές προσπάθειες.

Στον τομέα της ναυτικής αρχαιολογίας, όπου το Ε.Ι.Π.Ν.Π. πρωτοστάτησε σε παγκόσμια κλίμακα, πραγματοποιήθηκε ένα σημαντικότατο έργο με την ναυπήγηση και τα ταξίδια του «Κυρήνεια II» και την κατασκευή και το πειραματικό ταξίδι της «παπυρέλας».

Στον τομέα των επιστημονικών συναντήσεων καθιερώθηκε ο θεσμός των «Διεθνών Συμποσίων Αρχαίων Ναυπηγικής» με την ανά διετία οργάνωσή τους στην Ελλάδα. Ήδη πραγματοποιήθηκαν τρία Συμπόσια, το 1985 στον Πειραιά, το 1987 στους Δελφούς και το 1989 στην Αθήνα, ενώ οργανώνεται το IV Διεθνές Συμπόσιο που θα γίνει τον Αύγουστο στην Αθήνα.

Σημαντική ήταν ακόμη και η εκδοτική μας δραστηριότητα. Εκδόθηκε, στα γαλλικά, το βραβευμένο βιβλίο του Lucian Basch «Le musée imaginaire de la marine antique», έργο που μεταφράστηκε στα ελληνικά και που ελιτίστηκε να εκδοθεί σύντομα. Ακόμη εκδόθηκαν τα Πρακτικά του πρώτου Συμποσίου και βρίσκονται υπό έκδοση του δεύτερου (TROPIS I & TROPIS II).

Για την καλύτερη ενημέρωση και επικοινωνία με τα μέλη και τους φίλους του Ινστιτούτου καθιερώθηκε η περιοδική έκδοση της «Ναυτικής Παράδοσης», που προσδοκά να καλύψει το εκδοτικό κενό στο χώρο της ναυτικής παράδοσης και της ναυτικής αρχαιολογίας.

Η δραστηριότητα όμως του Ινστιτούτου δε σταματάει σε αυτά. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού οργανώθηκαν σημαντικές εκθέσεις και εκδηλώσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Ακόμη το «Κυρήνεια II» ταξίδεψε σε τέσσερις χώρες και εκπροσώπησε την Ελλάδα, και την Κύπρο σε αντίστοιχες εκδηλώσεις. Έτσι, το 1986 συμμετείχε στις εορταστικές εκδηλώσεις για τα 100 χρόνια του αγάλματος της Ελευθερίας στη Νέα Υόρκη ταξίδεψε επίσης στην Κύπρο στα πλαίσια του πειραματικού ταξιδιού του, το 1988 εκτέθηκε στη μεγάλη πολιτιστική έκθεση που έγινε στη Νάρα της Ιαπωνίας και το 1989 συμμετείχε στις εορταστικές εκδηλώσεις που έγιναν στο Αμβούργο για τα 800 χρόνια του λιμανιού του.

Όλα τα παραπάνω, μαζί με δεκάδες ομιλίες και προβολές και προγράμματα που βρίσκονται σε εξέλιξη, αποτελούν το έργο της πρώτης δεκαετίας του Ινστιτούτου μας. Αυτό όμως που πρέπει αυτή τη στιγμή να τονίσω είναι ότι το τεράστιο αυτό έργο έγινε από ένα πολύ περιορισμένο αριθμό μελών. Έτσι, με την ευκαιρία αυτού του μηνύματος, θέλω να ζητήσω την ενεργό συμμετοχή όλων των μελών και των φίλων στις δραστηριότητες που προγραμματίζει το Ινστιτούτο μας για τη νέα δεκαετία, τη δεκαετία του 1991-2001 που ανοίγεται μπροστά μας.

Η Ναυτική Ιστορία της Ελλάδας και η Ναυτική Παράδοση αυτού του τόπου είναι τόσο μεγάλες και σημαντικές, που αξίζει όσοι αγαπάμε το πλοίο και τη θάλασσα να αντακριθούμε στο κάλεσμα αυτό».

ΤΟΜΗ 301

Περιοδική αρχαιολογίας και τέχνης, τ. 4
Ιανουάριος 1992

Στο 4ο τεύχος του περιοδικού αυτού, που εκδίδουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και απόφοιτοι του Αρχαιολογικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., διαβάσαμε πολλά και πολύ ενδιαφέροντα άρθρα, και τα ακόμα πιο

σημαντικά σχόλια ανθρώπων που ελπίζουμε και πιστεύουν ότι ο τόπος αυτός μπορεί ακόμα να σωθεί...

Το «Τότε...» (περιοδικό για την Ελληνική Ιστορία και όχι μόνο)

Επανεκδίδεται και κυκλοφορεί στα περίπτερα σε Αθήνα-Πειραιά-Θεσσαλονίκη από τις 8.6.92. Η θεματολογία του περιστρέφεται κυρίως γύρω από τα εθνικά μας θέματα και τις ιστορικές τους ρίζες.

Τα θέματα του τεύχους που κυκλοφορεί (370 τ.) είναι:

- ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΗ ΤΩΝ ΕΔΑΦΩΝ, του Σταύρου Ηλιάδη
- ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: 3.000 ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΠΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, του Δημητρίου Σ. Σούτζου
- ΠΟΣ ΓΕΝΝΙΑΤΑΙ ΕΝΑ ΕΘΝΟΣ (Γένη, Φύλα, Εθνότητες, Έθνη): Τα σκαλοπάτια της εξέλιξης, του Περικλή Ροδάκη
- ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΑΜΙΜΗΤΑ ΤΗΣ ΠΛΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ (μπουαδοκλέφτες και κλεφτοκοτάδες Παπατζήδες, κουτασαβήδες και Μπαϊρακτάρη), του Σ.Π.Α.
- ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΕΠΙΚΕΤΑΙΣΜΟΣ: ΠΡΟΔΟΜΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΟΣ ΤΟΥ ΝΑΖΙΣΜΟΥ
- Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΟΝΑΧΟ (Γεγονότητες και οσαυτάμητη επιθετικότητα. Οι υποθήσεις των απειλούμενων κρατών, δεν απετρέπουν τελικά τον πόλεμο), του Άρη Μωραϊτή
- ΟΖΑΛ ΕΝΑΝΤΙΝ... ΙΣΤΟΡΙΑΣ: Αμίμητα μαργαριτάρια από το βιβλίο του: «ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ»: (Πώς οι Τούχοι εξεπλίσσαν τους... αρχαίους Έλληνες και άλλα παρεμφερή), του Σταύρου Ηλιάδη
- ΕΛΛΗΝΟΣΕΡΒΙΚΗ ΦΙΛΙΑ: Παρελθόν, παρόν και προοπτικές, του Κώστα Χολέβα
- ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ: ΟΙ ΑΚΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟΙ ΜΕ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟ (θρησκευτικοί και Εθνικοί συγχρόνως μάρτυρες στα χρόνια της Τουρκοκρατίας), του πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλλινού
- Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ (Ιστορικά Ντοκουμέντα), του Βάσση Αιγτζή
- ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ (Ελευθερο, δούλοι και απελευθερωμένοι)
- ΑΠΟΔΕΛΤΥΞΗ: ΟΙ ΓΕΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ 1940: (Πώς είδαν οι γελιογράφοι της εποχής εκείνης τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο)
- Το τεύχος 37 κυκλοφορεί στις άλλες πόλεις της Ελλάδας από την 1.8.92.

ΑΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Διευθυντά

Είς το υπ' αρ. 42, Μάρτιου 1992, τεύχος του εγκρίτου περιοδικού σας, το αφιερωμένον εις την νήσον Ευβοίαν, δημοσιεύεται στην σ. 63 κ. εξ, άρθρον του συναδέλφου κ. Δημ. Τριανταφυλλόπουλου με τίτλον «Αρχαιολογικά Βυζαντινά και Μεταβυζαντινής Ευβοίας».

Είς το καταποσιτικόν τούτου άρθρον, το οποίον διακρίνεται για την επιστημονικήν γνώσιν και κατάρτισιν του συνεργάτου σας αναφέρονται και οι Βόρειαι Σποράδες δύο φορές, η μία στην τελευταία παράγραφον των «Εισαγωγικών», σ. 63 και η άλλη στο τέλος του τμήματος περί προστασίας των μνημείων, σ. 73.

Ομολογώ ότι οφείλω χάριτας εις τον αρθρογράφον σας, διότι μου έδωσεν την ευκαιρίαν να πληροφορηθώ **ορθώς** τους αναγνώστες σας για τα εξής:

1) Η ευθύνη για τα μνημεία των Β. Σποράδων ανήκει από το 1973 στην 7ην Εφορείαν Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, που εδρεύει στην Λάρισα. Η νήσος Ευβοία αποτελεί ευθύνη της 1ης Εφορείας με έδραν την Αθήνα. Έτσι η φράσις του τέλους των «Εισαγωγικών» του κ. Δημ. Τριανταφυλλόπουλου «περιορίζομασθε εδώ στο χώρο της καθαυτῆς Ευβοίας...» αφήνοντας έξω τις Β. Σποράδες...» δημιουργεί την εντύπωσιν ότι και τα νησιά αυτά υπάγονται στην ίδια Εφορεία, πράγμα το οποίον δεν ευσταθεί.

Βεβαίως για την Εφορείαν μας είναι περιεργή η διατύπωσις αυτή, αφού ο ανωτέρω γνωρίζει πολύ καλά την διάρθρωσιν της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

2) Η τελευταία παράγραφος του άρθρου του είναι η σοβαρότερα, διότι αφ' ενός δημιουργεί ασάφειαν, στους αναγνώστες σας, εν σχέσει με όσα γράφει στα «Εισαγωγικά», αφ' ετέρου θίγει το κύρος της Εφορείας μας με τους φόβους που διατυπώνει. Δεν θα κρίνω τον συλλογισμόν του, διότι δεν το επιτρέπει ο χώρος. Όμως και επειδή πιθανώς οι αξιότιμοι συνδρομητές σας θα σχηματίσιν εσφαλμένην εντύπωσιν θέλομεν όλοι οι εργαζόμενοι στην Εφορείαν μας να τους γνωστοποιήσουμε ότι ήταν λάθος του να παρασυρθῆ από τον αυθορμητισμόν του για την Ευβοία και να μας καταλογίσῃ ευθύνες πορείας καταστροφής και διαρπαγῆς των μνημείων των Β. Σποράδων.

Τον πληροφορούμε ότι και ο δικός μας σκοπός για την προστασίαν των μνημείων έχει βαρύτητα και οι στόχοι μας είναι οι ίδιοι με τους δικούς του. Οι φόβοι του δεν θα έπρεπε να διατυπώνονται με αφορισμούς: τα ανυπερέβλητα εμπόδια από άλλους χώρους προέρχονται και ενίοτε και από εμάς τους ίδιους, που εργαζόμευμε ασφώγως τον ρόλον του κησσορος!

Τέλος και για την ενημέρωσιν των αναγνωστών σας, την σχετικήν προς την τύχην των μνημείων των Β. Σποράδων, σας γνωρίζομε ότι ευχαρίστως θα απαντήσομε στις επιστολάς των, όσες και αν είναι και παρά τον φόρτον και την έλλειψιν προσωπικού.

Ευχαριστούμε για την δημοσίευσιν της επιστολής Διατελούμεν μετά τιμῆς Ο προϊστάμενος της Εφορείας Λάζαρος Δεριζιώτης Αρχαιολόγος με βαθμό Α'

Αγαπητή «Αρχαιολογία»

Με αρκετή έκπληξη διάβασα το από 26.5.1992 έγγραφο του προϊσταμένου της 7ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (Λάρισα) κ. Λάζαρου Δεριζιώτη, στενού φίλου εδώ και 33 χρόνια, σχετικά με το άρθρο μου «Αρχαιολογικά Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Ευβοίας» (τεύχος 42). Για τον προσεκτικό αναγνώστη των δύο κειμένων δεν θα χρειαζόταν καμιά απάντησιν: τα πράγματα μιλούν αφ' εαυτών, αφού **πουθενά** στο εκτενές άρθρο μου δεν μιλώ για καταστροφές στις 3 Βόρ. Σποράδες (Σκιάθος, Σκόπελο και Αλόνησσο), που επισπεύδονται από την Εφορεία Λαρίσις, αλλ' ούτε καν και για τη Σκύρο, που υπάγεται στο Ν. Ευβοίας και επισπεύεται από την Αθήνα. Μια συνεννόησις μαζί μου, πριν ταχυδρομηθῆ ἡ επιστολή του, θα έκανε ίσως περιττή την παρούσα αλληλογραφία.

Κατά τα άλλα, δεν νομίζω ότι είναι ανάγκη να εξηγήσω σε εκείνον, αλλά μόνο στους μη ειδικούς αναγνώστες, ότι ἡ πρότασίς μου να συμπεριληφθών όλες οι Β. Σποράδες σε μια νέα, ενιαία Εφορεία με έδρα τη Χαλκίδα βασίζεται τόσο σε ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους (ἡ χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίων, πέραν των δύο Αλεξάνδρων...), όσο και σε εκκλη-

δελτίο συνδρομῆς

Να αποσταλεί συμπληρωμένο και συνοδευμένο από το αντίτιμο της συνδρομῆς στο περιοδικό **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**, οδός Χρ. Λαδά 3, 102 37 ΑΘΗΝΑ

Επιθυμῶ να εγγραφῶ συνδρομητής για ένα χρόνο - 4τεύχη - από το τεύχος αριθμ.

Συνδρομῆς Εσωτερικῆς: Δρχ. 3.500 - Ξωμοσίων, Συλλόγων 4.000 - Οργανισμῶν, Τραπεζῶν, Ν.Π.Δ.Δ., Α.Ε. 5.000 -

Μισθῶν και Σπουδαστῶν 3.000 (με αποστολή φωτοτυπίας αστυνομικῆς ἢ φοιτητικῆς ταυτότητας αντίστοιχα).

Εξωτερικῆς: Αεροπ. ταχυδρ. Ευρωπ. \$27 - Αμερικῆ, Καναδάς, Αυστραλία \$30 - Σπουδαστῶν εξωτερικῆς \$22 - Κύπρος \$22

Τρόπος πληρωμῆς: Ταχυδρομικῆ ἢ πρασιτικῆς επιταγῆς στο περιοδικό **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ**, Χρ. Λαδά 3, 102 37 ΑΘΗΝΑ.

Επώνυμο

Οδός

Πόλη

Ημερομηνία

Όνομα

Αριθμός

Ταχ. Κώδ.

Υπογραφή

Τηλ.

αρχαιολογικά

σιαστικούς (οι 3 υπάγονται στην Ι. Μητροπολίτη Χαλκίδας, η Κύριος στην Κύμη), αλλά και προφανείς διοικητικούς. Άλλωστε, το Αρχαίο Ευβοϊκών Μελετών μαρτυρεί συνεχώς, εδώ και 57 χρόνια, για του λόγου το αληθές! Υπογραμμίζω επίσης, για τους μη γνωρίζοντες, την πάγια αρχή της διανομητικής κτήσης, που ισχύει στην Αρχαιολογική Υπηρεσία από συστάσής της. Τέλος, όσο γνωρίζω, η πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟ έχει αποδεχθεί προ πολλού ως εύλογο το αίτημα για νέα Εφορεία, πράγμα γνωστό στον φίλιτο συνάδελφο. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για καμία διάθεση υποτίμησης του έργου της Υπηρεσίας του, αλλά για μια πρόταση για οργανικότερη διάρθρωση των αρχαιολογικών πραγμάτων. Ξέρει άλλωστε καλά, ότι ούτε ασχολήθηκα ποτέ υπεραστικά με την Εύβοια ή τις Β. Σποράδες, ούτε και προβλέπεται κάτι τέτοιο, για λόγους επίσης γνωστούς και στους δύο μας!

Δεν χρειάζεται να σχολιάσω τα περί κήρυξης και υποθετικών και αδιεξόδων: νομίζω ότι, εν προκειμένω, έχει γίνει σύγχυση μεταξύ της **επιφύλαξης και αναγκαιότητας**, για την επιστήμη και τη δημόσια διοίκηση, κριτικής και ενός ήκιστα ωφέλιμου *esprit du corps*, από το οποίο, εάν δεν κινώ λάθος, είμαστε και οι δύο – ευτυχώς – ολάκερα απαλλαγμένοι! Ευχαριστώ πάντως τον αγαπητότατο συνάδελφο, που έδωσε την ευκαιρία για κάποιες επιπλέον διευκρινίσεις στο εκ των πραγμάτων συμπετυνωμένο άρθρο μου.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Φιλικά
Δημήτρης Δ. Τριανταφυλλόπουλος
Εφορός Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Δήμος Δελφών, συμμετέχοντας στον εορτασμό των 100 χρόνων των δελφικών ανασκαφών από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και την Γ.Ε.Π.Κ.Α., οργανώνει τις παρακάτω εκδηλώσεις:

1) Το Δημοτικό Συμβούλιο Δελφών με την αριθ. 74/13.5.92 Συνεδρία του αποφάσισε ομόφωνα να ανακηρύξει τον Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας ως επίτιμο Δημότη Δελφών κατά την παρουσία του στις εορταστικές εκδηλώσεις που θα λάβουν χώρα στους Δελφούς στις 19 και 20 Σεπτεμβρίου 1992.

2) Το Δημοτικό Συμβούλιο Δελφών με την αριθ. 90/8.6.92 Συνεδρία του αποφάσισε ομόφωνα να επιδώσει το παρακάτω ψήφισμα στους εκπροσώπους της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής και της Ελληνικής Αρχικής Υπηρεσίας, στους οποίους οφείλεται το έργο της αποκατάστασης, συντήρησης και προβολής της αθάνατης πολιτισμικής μας κληρονομιάς ψηφίσμα

Στους Δελφούς, στην αίθουσα Συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, την 8η Ιουνίου 1992, ημέρα Δευτέρα, ομόφωνα το Δημοτικό Συμβούλιο Δελφών αποφάσισε με την αριθ. 90/1992 Απόφασή του ότι:

«Με τη συμπλήρωση των εκατό χρόνων από την έναρξη των ανασκαφών των Δελφών, εκφράζει την ευγνωμοσύνη των κατοίκων της πόλης προς τους Γάλ-

λους αρχαιολόγους, οι οποίοι με τις αδιάκοπες προσπάθειές τους έφεραν στο φως και μελέτησαν τα αρχαία μνημεία του ιερού του Απόλλωνος. Ακόμα εκφράζει την ευγνωμοσύνη του προς τους Έλληνες αρχαιολόγους, συντηρητές, υπαλλήλους και φύλακες, οι οποίοι τα συντήρησαν και τα προβάλλουν προς όφελος της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς και ιδιαίτερα των κατοίκων των Δελφών.

Οι κάτοικοι των Δελφών θα τιμούν πάντα όλους εκείνους που έχοντας ως μόνα κίνητρα την αγάπη προς το αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα και την πίστη προς τη σημερινή Ελλάδα, επέτελεσαν έργο γιγαντινό, αντάξιο των Δελφικών μνημείων».

Ο Δήμαρχος Δελφών
Κων. Λέφας

3) Να παραθέσει από κοινού με τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή κατά το κλείσιμο των εκδηλώσεων δεξίωση για τους κατοίκους των Δελφών, τα μέλη της Γ.Ε.Π.Κ.Α. και της Γαλλικής Αρχικής Αποστολής με συμμετοχή του Δελφικού χορευτικού συγκροτήματος και συνοδεία παραδοσιακών οργάνων της περιοχής Παραρτισού.

4) Το διήμερο των εορτών 19 και 20.9.92 η πόλη θα εμφανίσει εορταστικό χαρακτήρα με σημασιοτολισμό (ελληνικές, γαλλικές σημαίες) και με παραδοσιακή μουσική που θα μεταδίδουν τα μεγάφωνα του Δήμου.

Ο Δήμαρχος Δελφών
Κων. Λέφας

subscription

To be mailed completed and accompanied by the remittance value to **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ** Magazine, 3, Chr. Lada str. 102 37 Athens, GREECE.

I would like to subscribe to your publication for 1 year – 4 issues, – from issue No.....
Subscription price: Greece \$18, Organizations \$28, Europe, USA, Canada, Australia \$25 – Students \$20.

Payment: money order of bank manager's check to **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ** Magazine, 3, Chr. Lada str., 102 37 Athens, GREECE.

Surname
Street - No
Country
Date

Name
City
Mail - code
Signature